31 ՄԱՅԻՍ 1997, ՇԱԲԱԹ, #100 (1354)

Ազգ

Azg armenian daily

Կիպրոսի հույներն ու թուրքերը հունիսին կբանակցեն երես առ երես

ԱԶԳԱՅԻՆ «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»։ Կիպրոսի բաժանված հունական եւ թուրքական կողմերի ղեկավարները այսօր հայտարարեցին, թե պատրաստ են հունիս ամսին սկսել հիմնահարցի լուծման նպատակով բանակցություններ։ Թուրքական կողմի ղեկավար Ռաուֆ Դենքթաշը լրագրողներին ասաց, թե իր կողմն ընդունում է բանակցություններ սկսելու ՄԱԿ-ի վերջին կոչերը։ Կիպրոսի կառավարության խոսնակ Մանոլիս Քրիստոֆիդեսի խոսքերով, Կիպրոսի հույները կգնային անկեղծ համագործակցելու նպատակ ունեցող բանակցությունների։ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանը երեկ ասաց, թե երկու կողմերի ղեկավարները հունիսի 9-ին երես առ երես բանակցություններ կանցկացնեն Նյու Յորքի արվարձաններից մեկում։ Կիպրոսը բաժանվեց թուրքական եւ հունական մասերի 74 թվականի պատերազմի արդյունքում Թուրքիայի զորքերի ներխուժումից հետո։ Թուրքական զորքերը այդ թվականից ի վեր գրավման տակ են պահում կղզու տարածքի մոտ 40 տոկոսը։

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

ԱԻՄ-ն ինքնորոշվեց, դառնալով ԻՄ

Վազգեն Մանուկյանը ԻՄ-ի միասնական թեկնածուն չէ

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Նախորդ օրը վստահ, որ ԱԻՄ-ը չի շեղվում իր ծրագրերից (եւ օրակարգից), ստացել էինք ազդարարելով, որ ԱԻՄ-ի համագումարը հաստատել է նորընտիր նախագահի (Պարույր Հայրիկյանի) ընտրությունը, մինչդեռ դա տեղի ունեցավ երեկ առավոտյան։ Երեկ նաեւ ներկայացվեց դիվանի նոր կազմը, ընդունվեց Սահմանադրության մեջ փոփոխություններ կատարելու կարգի աիմական տարբերակը, կատարվեցին կանոնադրական փոփոխություններ։ Ընդունվեց հայտարարություն, ուր մասնավորապես նշվում է արհեստավարժ խորհրդարանի անհրաժեշտությունը եւ ՀՀ նախագահին կոչ է արվում արձակել ԱԺ-ն եւ նշանակել խորհրդարանի արտահերթ ընտրություններ։

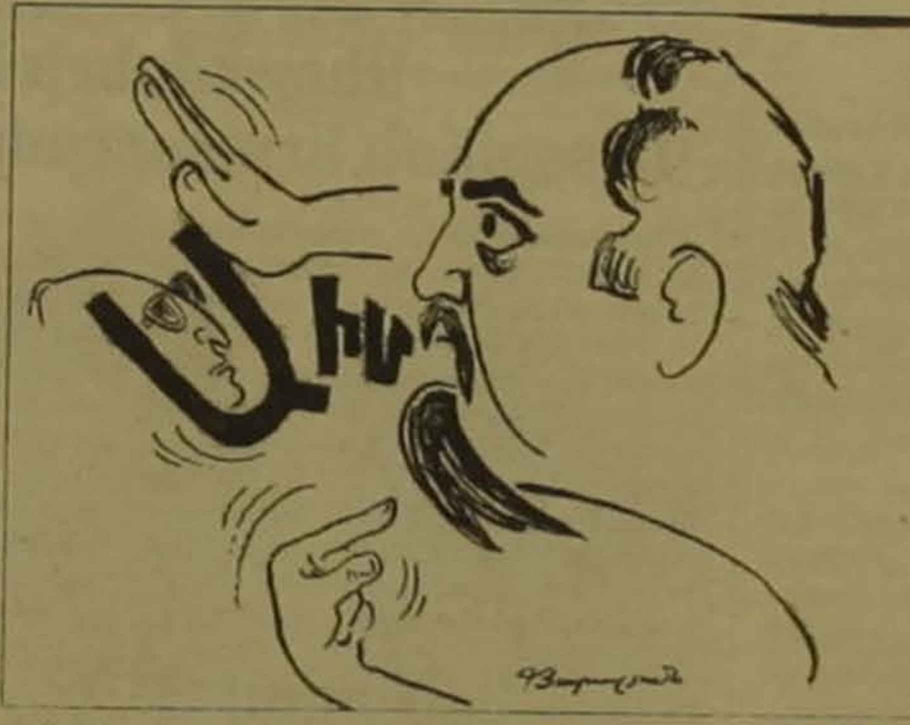

Ընդարձակ քննարկում ծավալվեց ԱԻՄ-ի անվանափոխության շուրջ։ «Ընթացիկ ղեկավարությունը» մեկ տարի ուսումնասիրելով այդ բախտորոշ խնդիրը, եւ անցած էտապ համարելով ազգային ինքնորոշումը, համագումարին առաջարկեց ազատվել «ազգային» «դիտակից» եւ այսուհետ որդեգրելով միջազգային եւ համաշխարհային չափանիշներն ներկայանալ իբրեւ ԻՄ՝ Ինքնորոշում միավորում։ Հօգուտ անվանափոխության հիշեցին տարտեսական փաստարկներ։ ԱԻՄ-ում համոզված են ինքնորոշման սկզբունքի գերակայությունն ընդունող մարդիկ «Թե չէ ստացվում է, որ Լեւոնը եւ Վանոն ինքնորոշել են Հայաստանը բոլորիս զրկելով ինքնորոշման իրավունքից»։ Ինքնորոշման կարեւորությունը հիմնավորեց Պարույր Հայրիկյանը։ «Օտարները կհամարեն, որ նացիոնալիստական կազմակերպություն չենք»։ «Առաջին պլանում մարդն է»։ «Եթե Հայրիկյանն ուզում է, ուրեմն մի բան կա»։ «Այս դահլիճ բոլոր աիմականներն իրենց ծնող են համարում Հայրիկյանին, եթե չար երեխաներ չենք, պետք է վստահենք մեր ծնողին»։ Եղան նաեւ այլ նկատառումներ. «Ինչ կլինի հանել «ինքնորոշում»-ը թողնելով միայն «ազգային»-ը»։ «Մենք չենք անվանափոխությանը, բայց Հայաստանում արդար ընտրություններից հետո»։ «Պետք է մերժենք [illegible] հիմա Հայրիկյանը [illegible] ինչ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ժողովրդի նկատմամբ»։

Տես ► էջ 2

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

Մինսկի խմբի համանախագահները գալիս են Երեւան

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Ինչպես հայտնի դարձավ ՀՀ ԱԳՆ հավաստի աղբյուրներից, մայիսի 31-ին կկայանան ՀՀ նախագահի հանդիպումները ԵԱՀԿ Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահներ Վալենտին Լոզինսկու (ՌԴ), Սթրոբ Թալբոթի (ԱՄՆ) եւ Ժակ Բլոյի (Ֆրանսիա) հետ։ Նույն օրը պատվիրակությունը կմեկնի ԼՂՀ, ուր ոչ պաշտոնական աղբյուրների տեղեկություններով, ենթադրվում են պատվիրակության անդամների հանդիպումներ ԼՂՀ ղեկավարության հետ։ ԼՂՀ ուղեւորությունից հետո մայիսի 31-ին պատվիրակությունը կվերադառնա Երեւան։

Գարեգին Ա կաթողիկոսը շնորհավորում է Իրանի նորընտիր նախագահին

Մայր աթոռի դիվանից տեղեկացնում են, որ մայիսի 30-ին Ամենայն հայոց հայրապետը Հայ եկեղեցու եւ համայն ժողովրդի անունից ջերմ շնորհավորանքներ է հղել Մուհամադ Խաթեմիին՝ Իրանի Իսլամական Հանրապետության նախագահ ընտրվելու առիթով։ Իր հեռագրում վեհափառ հայրապետը հույս է հայտնել, որ նախագահ Խաթեմիի պաշտոնավարությունը սկիզբ կդառնա «նոր բարիքների ու նվաճումների աղբյուր Իրանի եւ նրա համայն ժողովրդի համար»։

Վարչապետ Քոչարյանն ընդունեց վրաց եւ հայոց կաթողիկոսներին

Ինչպես հայտնի է, Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հրավերով Հայաստանում է գտնվում Վրաստանի հոգեւոր առաջնորդը։ Երեկ Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ին եւ Նորին սրբություն Իլիա Բ համայն վրաց կաթողիկոս պատրիարքին ընդունեց վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը։ Հանդիպմանը մասնակցում էին նաեւ նրանց ուղեկցող հոգեւոր եւ աշխարհիկ բարձրաստիճան պաշտոնյաներ։

Ողջունելով հյուրերին՝ վարչապետը հույս հայտնեց, որ այս այցը էլ ավելի կամրապնդի հայ եւ վրաց եկեղեցիների, ինչպես նաեւ պետությունների փոխհարաբերությունները։ Նա շեշտեց, որ մեր երկրներում եկեղեցիները միշտ էլ բացառիկ դեր են խաղացել, լինելով ազգային այն կառույցը, որը համախմբել է ժողովրդին։ Հանդիպման ընթացքում մտքեր փոխանակվեցին այսօրվա պայմաններում եկեղեցու դերի, եկեղեցու եւ պետության գործակցության վերաբերյալ։ Երկու ժողովուրդների հոգեւոր առաջնորդները նշեցին, որ եկեղեցիները պատրաստ են ըստ ամենայնի նպաստելու մեր երկրների զարգացմանը, պետությունների բարեկամության ամրապնդմանը։ Նրանք շեշտեցին, որ երկու ազգերի ավանդական եղբայրությունը միշտ եղել է ու կլինի։

ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

1997-ի հանրահավաքային հունիս

Անկեղծ ասած, «Ազգային համաձայնության դաշինքը» հերթական հանրահավաք հրավիրելիս, ինչ-որ տեղ, ինչ-որ չափով վտանգում է սեփական վարկանիշը, քանզի նկատելի է մասնակիցների թվի նվազեցման միտում։ Մեկ այլ տեսանկյան ներքո, եթե նույնիսկ Դաշինքի վարկանիշը ընդամենը 1,5 պայմանական միավոր է, ապա միեւնույն է, բնակչության դժգոհությունը ներկայիս վարչախմբի հանդեպ տասնապատիկ մեծ է։ Այս առումով «Ազգային համաձայնության դաշինքը» կորցնելու բան չունի, եւ հանրահավաքը՝ իբրեւ լրատվության եւ որոշ չափով նաեւ պայքարի միջոց՝ արդարացված ծեւ է։ Ու թեեւ մայիսի 30-ի հանրահավաքը կրկին մարդաշատ չէր, այնուամենայնիվ հավաքվածների թիվը նախորդ միջոցառման համեմատ աճել էր շուրջ երկու անգամ։ Անշուշտ խոսք չի գնում 20 հազարից 40 հազարի հասնելու մասին, այլ ավելի համեստ՝ մոտավորապես 800-ից՝ հազարուկես։ Սակայն, բոլոր դեպքերում, կարելի է ակնկալել, որ հունիս ամսին այս թիվը կտասնապատկվի, քանզի ամիսը խոստանում է լինել հանրահավաքային, իսկ հունիսի 13-ին, ինչպես հայտնի է, նախատեսվում է անցկացնել համահայաստանյան հանրահավաք։ «Միջոցառումների շարքը» ծրագրված է սկսել հաջորդ շաբաթ, երբ Երեւանում (հունիսի 6-ին) եւ 6 մարզկենտրոններում կհրավիրվեն «փորձնական» հանրահավաքներ։ Երեկվա հանրահավաքը բնութագրվում էր լրատվական եւ վերլուծական ընթացքով, որի նպատակն էր արթնացնել բնակչության քաղաքացիական ակտիվությունը, որն, ինչ խոսք, զգալիորեն նվազել է։ Ասենք, որ առանձին դեպքերում, առանձին իրադարձություններ կարող են պայմանավորել որոշ «ոգեւորություն», ինչպիսին, օրինակ, «Սեպտեմբերի 26 եւ քաղբանտարկյալներ» հասարակական խորհրդի անբիծ գործունեությունն է։ Քաղաքական դատավարություններին ներկա գտնվողները կարող են արձանագրել հասարակական պաշտպանների դերը այն գործում, որ «հեղաշրջում իրականացնողներ», «ազգային դավաճաններ» եւ այլ խայտառակ ու անհիմն պիտակները հանվել են մեղադրյալների վրայից։ Այդ մասին հանրահավաքում խոսեց Ավետիք Իշխանյանը, կոչ անելով բնակչությանը թիկունք կանգնել ատորինի ծերբակալությունների զոհ դարձած մարդկանց ընտանիքներին։

Դավիթ Վարդանյանը եւ Պարույր Հայրիկյանը եւս մեկ անգամ հարկ համարեցին նշել, որ չնայած «Ազգային համաձայնության դաշինքի» ներսում առկա գաղափարային վեճերին, այնուամենայնիվ՝ իշխանությունների փոփոխության, արդար ընտրությունների իրականացման գործում ոչ մի տարակարծություն չկա եւ լինել չի կարող։ Այս պարագայում նշվեց, որ ՀՀ Ազգային ժողովի օրակարգ է մտցվել «հանդուրժելի» ընտրական օրենսգրքի նախագիծը, ինչը կրկին մի փոքր հաղթանակ է։ Դավիթ Վարդանյանը կոչ արեց օգտագործել եղած հնարավորությունները խաղաղ եւ օրինական եղանակներով նոր նախագահ ընտրելու։ Հետաքրքիր ընթերցում ունեցավ Արամ Սարգսյանը, որը մեջբերելով արտասահմանյան մամուլը, «դասակարգեց» հանրապետության բնակչությանը մի շարք խավերի. ա) ծայր աղքատ՝ բնակչության շուրջ 13 տոկոսը, ընտանիքի 13 դոլարից պակաս ամսական եկամուտով, բ) աղքատ՝ համապատասխան ցուցանիշները՝ 34 տոկոս եւ մինչեւ 35 դոլար, գ) միջակ՝ 40 տոկոսը, մինչեւ 55 դոլար, դ) ապահովված՝ 13,7 տոկոսը, 55 դոլարից ավելի եւ ե) շատ լավ ապրողներ՝ 4,4 տոկոսը, որոնք ծախսում են ազգային եկամտի շուրջ 65 տոկոսը։

Դասակարգումը բերված է արեւմտյան ծեռնարկից, եւ լրացնելով միտքը Պարույր Հայրիկյանը նշեց, որ ընդհանուր առմամբ կտրուկ փոխվել է (սառել) քաղաքական տարբեր լծակներին տիրապետող միջազգային կազմակերպությունների վերաբերմունքը Հայաստանի նկատմամբ։

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Ելցինը վերջապես ժամանեց Կիեւ

30 ՄԱՅԻՍ, BBC, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»։ Բորիս Ելցինը պաշտոնական այցով առաջին անգամ ժամանեց Կիեւ, եւ նրա պաշտոնական ներկայացուցիչը հայտարարեց, թե Ելցինն այս այցը համարում է ավելի կարեւոր, քան շաբաթվա սկզբին Փարիզ կատարածը, երբ ստորագրեց ՆԱՏՕ-Ռուսաստան հատուկ հարաբերությունների մասին համաձայնագիրը։ Սերգեյ Յաստրժեմբսկին ասաց նաեւ, որ բարեկամության մասին պայմանագիրը եւ մյուս փաստաթղթերը, որոնք նախատեսվում են ստորագրել Կիեւում, կվերացնեն տարաձայնությունները, որոնք բնորոշում էին ռուս-ուկրաինական հարաբերությունները այն ժամանակվանից սկսած, երբ 6 տարի առաջ երկու երկրներն անկախացան։

ՆԱՏՕ-ական նոր ածանցյալ

30 ՄԱՅԻՍ, RFI, BBC։ Պորտուգալական Սինտրա քաղաքում այսօր իր աշխատանքը սկսեց ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների արտգործնախարարների հիմնադրած նոր մարմինը, որը ընդգրկեց ինչպես ՆԱՏՕ-ի երկրները, այնպես էլ «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի անդամներին։ Այն կկոչվի «Եվրոատլանտյան գործընկերության խորհուրդ», որի ստեղծումը նպատակ ունի բուժելու? նախկինում այն երկրների անհանգստությունն իրենց անվտանգության կապակցությամբ, որոնք չեն ընդգրկվի ՆԱՏՕ-ի կազմում։ Նորաստեղծ խորհրդի անդամ երկրների ԱԳՆ-երի այսօրվա խորհրդակցությունը նվիրված էր Բոսնիայում տիրող իրադրությանը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիեզերքից մինչեւ Լիզբոն

Ղարաբաղյան հակամարտություն. հայեցակարգ, քաղաքականություն, դիվանագիտություն

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԱՍՅԱՆ

Ղարաբաղյան հիմնախնդրի շուրջ համահայկական խորհրդաժողովի հրավիրման գաղափարը ավելի քան օրախնդիր է։ Հանրայնորեն հարցի հրատապությունը առաջին հերթին գիտակցվում է լիաարյուն գաղափարախոսությունների մեջ համար անընդհատ դիտվող արդյունքների համատեքստում։ Եվ սակայն խորհրդաժողովի նախապատրաստության ընթացքում խնդրի քննարկումները բացահայտեցին ամենից ի տես դրված, սովորաբար չնկատվող, բայց խնդրի կարեւորությունը պայմանավորող մեկ այլ պատճառ։ Դա մեզանում արտաքին քաղաքական այնպիսի համադրույթի բացակայությունն է, որն ունենար հիմնական քաղաքական ուժերի պաշտպանությունը եւ այդ իմաստով ազգի «քաղաքական մեծամասնության» աջակցությունը։ Ավելին՝ քննարկումների ընթացքում բազմիցս արտահայտվեց այն մտահոգությունը, թե միջազգային հանրությանը խնդիրը ներկայացնելու պաշտոնական դրույթներից դատելով մեր համապատասխան պետական ծառայությունները նույնպես չունեն ղարաբաղյան բախման ի ամբողջության մեջ ճշակված ու համոզիչ հիմնադրույթ։ Ինչպիսին էլ լինեն նման դրդումների պաշտոնական հերքումները, փաստ է, որ մեր ազգային կյանքի այդ դրույթը դարձել է ողջ հասարակական կյանքից հիմնավորապես մեկուսացված տեղամաս, հանգամանք, որ շատերին բույլ է տալիս մեղադրաբար դիտելու, թե ղարաբաղյան հարցում իշխանությունները վարում են գաղտնի դիվանագիտություն։ Իհարկե, չի կարելի պահանջել, որպեսզի արտաքին քաղաքական մեր հաստատությունները ամենօրյա քննարկումներ կազմակերպեն հասարակական քաղաքական կազմակերպությունների հետ իրենց առաջիկա քայլերի շուրջ։ Խոսքն այդ մասին չէ բնավ։ Այլ որ պետական մեր այդ ծառայությունները հիմնավորապես ինքնամեկուսացված են ազգային մտավոր ներուժից։

Ղարաբաղյան հիմնախնդրի շուրջ մեզանում եւ Ադրբեջանի թուրքերի մոտ դարասկզբից ի վեր ընթացող ազգային քաղաքական գործընթացները, ինչպես նաեւ նրանց կողմից իրագործվող դիվանագիտական ու արտաքին քաղաքական ռազմավարությունները գալիս են հաստատելու, որ մեր դիվանագիտական ու քաղաքագիտական միտքը չի խմբավորել ու գնահատել մեր պատմական կորուստների ու դիվանագիտական ձախողությունների մեզանից իսկ եկող պատճառները Տիեզերքից մինչեւ Լիզբոն։ Մենք ուղղակի չունենք այն հաստատությունները, որոնք պետք է դա անեն

Տես ► էջ 4

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՀՀ նոր գլխավոր դատախազի նպատակը օրենքի գերակայության ապահովումն է

Մայիսի 30-ին «Արմենպրեսի» մամուլի սրահում տեղի ունեցավ ՀՀ նոր գլխավոր դատախազ Հենրիկ Խաչատրյանի մամլո ասուլիսը: Հիշյալ պաշտոնում դա պրն Խաչատրյանի անդրանիկ հանդիպումն էր լրագրողների հետ, եւ բնական էր ասուլիսի նկատմամբ մեծ հետաքրքրությունն ու սրահում ազատ տեղերի բացակայությունը: Ամենասկզբից ասեմ, որ մեր սպասումների մեջ հուսախաբ չեղանք, հանրապետության նորընծա գլխավոր դատախազն ամենայն մանրամասնությամբ, անկեղծությամբ եւ պատրաստակամությամբ պատասխանեց բազմաթիվ սուր հարցերի, ընդգծելով, թե ինչպես մինչեւ այժմ, այնպես էլ առաջիկայում իր փոխհարաբերումը մամուլի հանդեպ լինելու է ընդգծված բարյացակամ: Պրն Խաչատրյանը չթաքցրեց, որ մամուլի հետ սերտ կապ պահպանելու իր կեցվածքը խրախուսում են թե հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, թե վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը: Ինքն անձամբ շահագրգռված է, որպեսզի հասարակության մեջ դրական հասարակական կարծիք ձեւավորվի դատախազության մասին. «Եւ դրա համար դուք չպետք է դատապարտեք ինձ»: Հպանցիկ ասեմ, որ դատապարտելն իհարկե չենք դատապարտում, բայց գտնում ենք, որ դրական հասարակական կարծիքը նախ եւ առաջ դրական աշխատանքով է պայմանավորված: Ի դեպ, նույն կարծիքին էր նաեւ պրն Խաչատրյանը, որը թողեց իր գլխավորած համակարգի աշխատանքը նոր որակի բարձրացնելու մտահոգությունն ունեցող մարդու տպավորություն: «Եթե դատախազությունը, որն օրենքների կատարման նկատմամբ հսկողություն իրականացնող մարմին է, իր բարձրության վրա չէ, թերանում է իր գործառնությունների մեջ», ընդգծեց պրն Խաչատրյանը, ապա դա անխուսափելիորեն անդրադառնում է եւ դատական համակարգի վրա, եւ ներքին գործերի համակարգի մարմինների վրա, այսինքն կարգ ու կանոնի վրա»: Պարոն Խաչատրյանը ափսոսանք հայտնեց, որ մինչեւ այժմ չեն ընդունվել «Դատախազության մասին» եւ «Փաստաբանական ծառայության մասին» խիստ կարեւոր առաջնահերթ նշանակություն ունեցող օրենքները: «Կան նախագծեր, ասաց ՀՀ գլխավոր դատախազը, ես այդ նախագծերին ծանոթ եմ, դրանք, թերեւս, շրջանառության մեջ դնելու փաստարկներ չեն, եւ մենք ինքներս սկսել ենք դատախազության մասին օրենքի նախագծի մշակումը, որը կառավարության միջոցով (որովհետեւ կառավարությունն ինքը օրենսդրական նախաձեռնության իրավունք ունի) կներկայացնենք Ազգային ժողովի քննարկմանը»:

Պատասխանելով հարցերին, պրն Խաչատրյանը պարզաբանեց, որ Էդուարդ Եգորյանի տեսակետը, իբր իրեն հանրապետության գլխավոր դատախազ նշանակելով ՀՀ նախագահը թույլ է տվել Սահմանադրության խախտում, միանգամայն անհիմն է, եւ նախագահը վարվել է Սահմանադրությամբ իրեն տրված լիազորությունների շրջանակում: Նա նշեց, որ անհապաղ անցել է իր պարտականությունների կատարմանը եւ օրենքի սահմաններում գործելու, օրենքը ճշգրտորեն կիրառելու հարցում լիակատար ազատություն է վայելում: Անդրադառնալով կադրային հնարավոր փոփոխություններին, գլխավոր դատախազը նշեց, որ այդպիսիք կլինեն, սակայն «կադրերի ջարդ չի լինի», քանի որ համակարգում «կան հրաշալի, արհեստավարժ մասնագետներ»: Տպավորությունն այն էր, որ այդ մասնագետները մինչեւ այժմ ոչ միշտ են ազատ եղել իրենց գործողություններում, ոչ միշտ են ենթարկվել միմիայն օրենքին:

Լրագրողներից մեկի հարցին՝ ճի՞շտ է, որ ինքը վերջերս այցելել է քննչական մեկուսարան, ինչը մինչեւ հիմա աննախադեպ երեւույթ էր, գլխավոր դատախազն ընդգծեց, թե դրանով կատարել է միմիայն իր պարտականությունը եւ շարունակելու է նման այցելությունները, որովհետեւ «շատ ավելի լավ է աչքով տեսնել, քան բողոք կարդալ վիճակի մասին»: Ընդ որում, նա նշեց, որ մեկուսարանում զրուցել է բոլոր կալանավորների հետ առանձին, եւ ոչ ոք որեւէ գանգատ չի հայտնել: Տրելու համար տարածվող ասեկոսեները, գլխավոր դատախազը լրագրողներին համբերատար ծիծաղի ուղեկցությամբ խոստացավ մեզ ցույց տալ այդ մեկուսարանները, ուր պայմանները իհարկե իդեալական չեն, «բայց օրենքով կալանավորներին հասնող ամեն ինչ նրանց տրվում է, սնունդը, թերթերը, շախմատը»:

Անդրադառնալով «քաղաքական նրանց ասված դատավարություններին» պրն Խաչատրյանը խոստացավ արագացնել դրանք, «որովհետեւ իսկական արդարադատությունը նաեւ արագություն է նշանակում»: Այլ հարցերից պարզ դարձավ, որ գլխավոր դատախազը անձնական հսկողության տակ է վերցրել հանրապետությունում հայտնի մի քանի անձանց սպանությունների մինչեւ այժմ չբացահայտված գործերը, եւ այժմ կոնկրետ ուսումնասիրվում է Համբարձում Գալստյանի սպանության գործը: Ամեն ինչի համար, իհարկե, ժամանակ է պետք, ընդգծեց պրն Խաչատրյանը, խոստանալով անել հարելին հանրապետությունում կարգ ու կանոնի վերահաստատման, օրենքի գերակայության ապահովման համար. «Այլապես ինչո՞ւ եմ եկել, ես, փառք Աստծո, դուրս չէի մնացել. Սահմանադրական դատարանի անդամ էի, գիտական գործունեությամբ էի զբաղվում... Եկել եմ, որպեսզի ավելի շատ օգնություն տամ...»:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

ԱԻՄ-ն ինքնորոշվեց, դառնալով ԻՄ

Սկիզբը էջ 1

Հետաքրքիր էր ԱԻՄ-ի ներկայացուցիչ Աշոտ Մաշուրյանի առաջարկը. ԱԻՄ-ը վերանվանել ՀԻՄՔ (Հայրիկյանի ինքնորոշման միավորում-քրիստոնեավարներ): Պատվիրակների մի մասը համաձայն չէր անվանափոխությանը, սակայն ԱԻՄ-ի նախագահը, հայտարարելով, թե պատրաստ է ընդունել մեծամասնության կարծիքը, նկատելի ճնշում գործադրեց «ըմբոստների» վրա՝ նշելով, որ ընթացիկ ղեկավարությունը քննարկել է բոլոր թերերն ու դեմերը, նրանք, ովքեր ծափահարում են անվանափոխության հակառակորդներին, իրենց տեղում չեն եւ վաղը կարող են տեղափոխվել ԱԺՄ կամ ազգային բարդույթ ունեցող այլ կուսակցություն:

200 պատվիրակներից 150-ը քվեարկեցին ԱԻՄ-ն ԻՄ վերանվանելու օգտին (թույլատրելով բոլոր նախորդ ձեւերը՝ ԱՄԿ, ԱՄԿ-ԱԻՄ, ԱԻՄ, ԱԻՄ-Ք): Դրանից հետո էլ, սակայն, համագումարում հնչում էր հին տարբերակը՝ ԱԻՄ: Վերանվանումը, հուսով ենք, չի խոսում ԱԻՄ-ի սեփականատիրական նկրտումների մասին:

Համագումարի երկրորդ օրվա մյուս առանցքային կետը ԻՄ-ի վերաբերմունքն էր 96 թ. նախագահական ընտրությունների միասնական թեկնածուի նկատմամբ փաստող հայտարարության ընդունումն էր. համագումարը, ելնելով սեպտեմբերի 25-ի դեպքերի ընթացքում միասնական թեկնածուի ցուցաբերած «անխոհեմությունից», գրեթե միաձայն (2 դեմ, 2 ձեռնպահ) հրաժարվեց ճանաչել Վազգեն Մանուկյանին որպես ընդդիմության միասնական թեկնածու:

Չնայած նախատեսված էր ԱԻՄ-ի ռազմավարության եւ մարտավարության 3-ժամանոց քննարկում, համագումարը կես ժամում ընդունեց բանաձեւեր՝ արտաքին քաղաքականության եւ սոցիալական հիմնահարցերում ԱԻՄ-ի հայեցակետերի վերաբերյալ: Այսօր համագումարի պատվիրակները կմեկնեն Գեղարդ՝ ուխտագնացության:

Սեպտեմբերի 25/1. Դատավճռի հրապարակումը կպասի

«Սեպտեմբերի 25/1» դատավարությունը, որ երեկ վերսկսվեց գրեթե երկշաբաթյա ընդմիջումից հետո, կարճատեւ էր: Նիստում ենթադրվում էր լսել ամբաստանյալներ Սեյրան Մասոյանի եւ Մկրտիչ Մեղավորյանի վերջին խոսքը, որից հետո կմնար դատավարության ամենադրամատիկ պահը՝ դատավճռի հրապարակումը: Սեյրան Մասոյանը, օգտվելով առիթից, շնորհակալություն հայտնեց իր փաստաբանին եւ հասարակական պաշտպանին եւ, ցավ հայտնելով, որ ինքը՝ հայրենիքի զինվորը, վանդակում է, դիմեց դատախազին. «Երեք տարի եք տալիս ինձ, թող Աստված Ձեզ դատի»: Դիմեց նաեւ դատավոր Հովհաննես Մկրտչյանին, ասելով. «Ինչ արել եմ, ժողովրդի համար եմ արել, այսուհետեւ էլ նույնն եմ անելու: Աստված տա, որ այս դահլիճում արդարությունը թագավորի»:

Մկրտիչ Մեղավորյանը, սակայն, վատ էր զգում, ուստի դատը կվերսկսվի երկուշաբթի.

Լ. Պ.

Մայիսի 31-ը՝ չծխելու միջազգային օր

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մայիսի 31-ը ՄԱԿ-ի կողմից հայտարարված է ծխախոտի դեմ պայքարի համաշխարհային օր:

Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության տվյալներով, ծխելու հետեւանքով տարեկան մահանում է 3 մլն մարդ:

ՄԱԿ-ի Հայաստանի գրասենյակից հաղորդեցին, որ, կազմակերպության հասարակական տեղեկատվության բաժնի նախաձեռնությամբ, 1997 թ. մայիսի 31-ից գրասենյակի ամբողջ տարածքում ծխելն արգելված է:

Առ այսօր Հայաստանում չծխելու գոտի են հայտարարված Երեւանի պետական բժշկական համալսարանը, հանրապետական հիվանդանոցը, ԱՄՆ դեսպանատունը, Խաղաղության կորպուսը եւ Միդլենդ Արմենիա բանկը:

Ըստ որոշ տվյալների, Հայաստանն ամսական սպառում է միայն 1 արեւմտյան ընկերության արտադրած 3 մլն դոլարի ծխախոտ:

Իրավապահների սեմինար-խորհրդակցություն Վանաձորում

Մայիսի 30-ին Վանաձորում հանրապետական դատախազության կազմակերպած սեմինար-խորհրդակցությանը մասնակցեցին Լոռու մարզի բոլոր դատախազությունների, ՆԳ վարչության աշխատակիցներ, քննիչներ: Հանցագործությունների բացահայտման գործում ՀՀ առողջապահության նախարարության դատաբժշկական փորձաքննության եւ ՀՀ արդարադատության փորձագիտական կենտրոնների հնարավորությունների մասին խոսեցին տնօրեններ Շոթա Վարդանյանը եւ Աշոտ Աբովյանը: Իսկ ՀՀ ստացիոնար դատահոգեբուժական փորձաքննության հանձնաժողովի նախագահ, Նուբարաշենի հանրապետական հոգեբուժական հիվանդանոցի տնօրենի պաշտոնակատար Լեւոն Սիմոնզովը իր ելույթը նվիրեց դատական բժշկության եւ իրավական համակարգի փոխհամաձայնեցված գործունեությանը: Դատական պրակտիկայում առանձին հանցագործությունների վերաբերյալ, քրեական արարքների սխալ որակումների օրինականության վերականգնման մասին հիմնավորումներով ելույթ ունեցավ ՀՀ դատախազության դատարանի որոշումների եւ դատավճիռների օրինականության հսկողության բաժնի պետ Արմեն Աշրաֆյանը: Սեմինար-խորհրդակցությունը անցկացրեց եւ ամփոփեց ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալ Ժիրայր Խառատյանը: Իր ելույթում նա առանձնակի կարեւորեց հանրապետական նշանակություն ունեցող գործընթացը՝ գարնանային զորակոչը կազմակերպված անցկացնելու գործում իրավապահ մարմինների հնարավորությունները ու գործադրելիք ջանքերի անհրաժեշտությունը: Վերջում նա պատասխանեց ներկաների բազմաբնույթ հարցերին:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

Անչափահասները կարիք ունեն խելամիտ մոտեցման

Մայիսի 29-ից ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի նիստերի դահլիճում աշխատանքներն է սկսել «Անչափահասների դաստիարակության խնդիրները սոցիալական հարաբերությունների պայմաններում» եռօրյա գիտաժողովը: Մայիս եւ հունիս ամիսները, որ նշանավորվում են երեխաների ու մանուկների նկատմամբ սեւեռված ուշադրությամբ, ուսումնական տարվա ավարտի խառնաշփոթով եւ Երեխաների միջազգային օրվա առիթով, միգուցե պայմանավորեցին գիտաժողովի ժամկետի ընտրությունը: Ներկայացված զեկույցների թեմատիկան խիստ բազմազան է: Մասնագետները, այդ թվում ներկայացուցիչներ Լոս Անջելեսի հայկական կրթօջախներից, փորձում են վերլուծել դաստիարակության յուրաքանչյուր օղակի դերը եւ փնտրել լուծման ուղիներ:

Կտրուկ անցումը սոցիալական հարաբերություններին ամենից առաջ ձեւափոխեց դաստիարակության ոլորտը, որի հակասությունները հանգեցրին ծայրահեղ դրսեւորումների՝ հանցագործությունների աճի, թմրամոլության խիստ տարածման եւ այլն:

Գիտաժողովի խնդիրների թվում են դժվարությունների հաղթահարման եւ ընտելացման հոգեբանական մեխանիզմների մշակումը, դեռահասների հոգեբանամանկավարժական բնութագրումների վերագնահատումը: Ներկայացվեցին անչափահասների հանցավոր գործունեության նախադրյալների եւ կանխման մեթոդների, անչափահասներին թափառաշրջիկության եւ մուրացկանության դրդող հոգեբանամանկավարժական եւ սոցիալ-հոգեբանական գործոնների մասին զեկույցներ: Զեկույցների մյուս շարքը «Պատանիների տնտեսագիտական կրթությունը ազատ սոցիալական հարաբերություններում», «Այլընտրանքային կրթադաստիարակչական եւ աշխատանքային կենտրոններ», «Դպրոցականների ազգային դաստիարակության հիմնախնդիրների շուրջ», «Ֆիզկուլտուրայի եւ սպորտի դերը անչափահասների դաստիարակության գործընթացում» եւ այլն վերհանում էին փլուզված կրթահամակարգի ճեղքերումներից ոչ շատ հեռացած մարդկանց զարգացման դաշտ փոխադրելու խնդիրներ ջանքերը: Առանձնակի հետաքրքրություն էին ներկայացնում Շիրակի մարզի եւ Արցախի անչափահասների խնդիրներին վերաբերող զեկույցները, որոնց անդրադառնալու առանձին առիթ կունենանք:

Դեռահասների կրթության, առողջության եւ այլ խնդիրներ հայտնվել են նաեւ միջազգային կազմակերպությունների տեսադաշտում (Կարմիր խաչ, ՄԱԿ եւ այլն): Իր մասնավոր օժանդակությունն է ցուցաբերել ԱՄՆ-ում ՀՀ դեսպանատան բարեկամների միության նախագահ Ռիտա Պալյանը՝ հովանավորելով գիտաժողովի մասնակից, ամերիկահայ մանկավարժ Աստղիկ Ագնավորյանի ծախսերը:

Գիտաժողովն այսօր կշարունակի աշխատանքը: Կարծում ենք, նոր հարաբերություններում անչափահասներին դաստիարակելու ասպարեզ կանգնելու ընտանիքի եւ հասարակության դեմ հուսահատումը մասնագիտական եւ կառավարական քննարկման շրջանակներից հնարավորինս շուտ դուրս կգա իրական կյանք:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՅԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan Armenia 375010

ՍՓՅՈՒՌՔ

Լիբանանահայությունը նշեց Զեյթունի 1895-96 թթ.-ի հերոսական ապստամբության 100-ամյակը

Կարմիր կայլակ ցայտին վէրքերս,
Սակայն, մայր իմ, նայէ չորս դին.
Զարհուրուշս թուրքերն տես
Դագարներով փռված գետին
Կերավ զանոնք սուր մեր ու դուն
Ուրախ լուրեր տար ի Զէյթուն:

Մկրտիչ Պեշիկթաշլեան
«Մահ քաջորդւոյն»

Կիլիկիայի արծվաբույն Զեյթունի 1895-96 թթ.-ի ապստամբության 100-ամյակը մեծ շուքով տոնվեց Բեյրութում: Հայ ժողովրդի ազգային-ազատագրական պայքարի 19-րդ դարի խորհրդանիշ, 1862 թ.-ի եւ 1895-96 թթ.-ի հերոսական ինքնապաշտպանու-կան երեկոն՝ իր հայրապետական կոնդակով եւ փակման խոսքով կոչ անելով Զեյթունի հերոսական պայքարի կտակով նեցուկ կանգնել Ղարաբաղին ու Հայաստանին: Ներկա էին ներկայացուցիչները Սոցիալ-դեմոկրատ հնչակյան կուսակցության, որ կազմակերպել էր 1895-96 թթ.-ի Զեյթունի ապստամբությունը հայդուկապետ Աղասու ղեկավարությամբ: Պետական երեսփոխան Եղիա Ջերեջյանը ներկայացնում էր հնչակյաններին, մինչ մեկ այլ պատգամավոր՝ Սեպուհ Հովնանյանը՝ դաշնակցությանը, Րաֆֆի Մատեյանը՝ կոմունիստներին, դոկտ. Սալեհ Զահրեդդինը՝ Լիբանանի ընկերվարական-առաջադիմական կուսակցությանը: Հա-

թյունը համաժողովրդական ապստամբության տանող տավրոսյան անառիկ քաղաքը Մեծ եղեռնի օրերին մահացու հարված ստացավ: Զեյթունցիները փորձեցին 1920-21 թթ.-ին վերականգնել իրենց քաղաքը, սակայն ֆրանսիական [illegible] պատճառով մի անգամ եւս ջարդի եւ աքսորի ենթարկվեցին: Այսօր նրանց ժառանգներն ապրում են Հայաստանում, Սիրիայում, Մերձավոր Արեւելքում, Ամերիկայում, Ավստրալիայում: Մեծ Ներգաղթի տարիներին զեյթունցիները քաղաքամայր Երեւանում կառուցեցին Զեյթուն թաղամասը:

Սփյուռքի երբեմնի մայրաքաղաք Բեյրութը չէր մոռացել զեյթունցիներին: Կիրակի, 25 մայիսի երեկոյան Բուրջ Համուդի Հակոբ Տեր-Մելքոնյան թատերասրահում հավաքվել էին լիբանանահայ համայնքի ականավոր դեմքեր: Մոր կողմից զեյթունցի, Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Առաջինը հովանավորում էր հոբելյանա-յաստան բազմիցս այցելած եւ իր գիտական աստիճանը Երեւանի պետական համալսարանից ստացած դոկտ. Զահրեդդինը հանդես եկավ հիանալի ճառով, 19-րդ եւ 20-րդ դարերում հայ եղբայր ժողովրդի զեյթունյան ապստամբությունը օսմանյան բռնապետության դեմ նույնացնելով արաբ-դուրզի ժողովրդի պայքարի հետ:

Հանդիսությանն իր մասնակցությունն էր բերում «Շնորհալի» երգչախումբը, ազգային-հայրենասիրական խմբերգերով: Տեղի ունեցան նաեւ մեներգեր, ասմունք, դասախոսություն: Մի խոսքով՝ հոբելյանական-պատմական անմոռանալի երեկո: Արծվաբույն Զեյթունը մեկ անգամ եւս հարություն առավ ավերակներից, հիշեցնելով անպատիժ եղեռնագործությանը զենքի ուժով արժանի պատասխան տալու արքազան ուղին:

ՀԱՄՈ ՄՈՍԿՈՖՅԱՆ,
Բեյրութ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Հիվանդ տնտեսություն... ախտորոշում եւ միա՞յն

Միքայել Վերմիշեւի վերլուծողի տրամաբանությունը համեմված նորագույն վիճակագրությամբ. Քաղաքագիտական ֆորումի հերթական դասախոսության մասնակիցներին ծանոթացրեց մեր հանրապետության տնտեսության վիճակին, նախանշելով զարգացման հեռանկարները: Ըստ զեկուցողի, թե ներկայիս կացությունը, եւ թե այդ հեռանկարներ կոչվածը կարիք են զգում արագ վերակենդանացման, քանզի ցնցումնաբուժության ընթացքում ներարկված ցնցման գործակիցը բարձր էր թույլատրելի մակարդակից: Երեւույթի օբյեկտիվ պայմանավորվածությունն այն է, որ մեր հանրապետության տնտեսությունը նախ վթարի ենթարկվեց ընկնելով Խորհրդային Միության փլուզման գնացքի տակ, եւ ապա տոռվեց ինքնիշխանական շերթի ժամանակ: Մասնավորապես 1992-93-ին նա հասցվեց հիվանդանոց, որտեղ գլխավոր բժշկի կարգադրությամբ ցնցումնաբուժություն կիրառվեց դեռ շաս ու շաս անորոշ հետեւանքներով: Բժիշկը ստիպված եղավ լվալ ձեռքերն ու հեռանալ...

Մեր տնտեսության ապաքինումը որոշված էր իրականացնել երեք փուլում, քանզի դա էր պահանջում բժշկի ախտորոշումը: Նախ ապա ազատականացում եւ ապա սեփականաշնորհում ու կայունություն: [illegible] գների ազատականացմամբ: Սա բուժման նոր ձեւ էր, քանի որ աշխարհում սովոր են առաջին հերթին ազատականացնել սեփականության եղանակները եւ աշխատանքի միջոցները: Սովորաբար նման քանից հետո են ազատ արձակում գները, որոնք ամրագրված են լինում արտադրությամբ: Մեզանում կիրառված նման նորարարական մոտեցման հետեւանքով Հայաստանում շրջող ֆինանսական կապիտալը հանգիստ ու վստահորեն օտարվեց արդյունաբերականից, ինչը հանգեցրեց այն բանի, որ արտադրությունը մեզանում կորցրեց տնտեսական որեւէ իմաստ:

Այսօրինակ պայմաններում կոնսիլիումը որոշեց անցնել բուժման երկրորդ փուլին համատարած սեփականաշնորհմանը: Սա փաստորեն պետական ունեցվածքի մի որս էր, այնպես է լինում, երբ թագավորական շքախումբը մտնում է անտառ, համոզված, որ եղնիկի միսը կարող են ճարել եւ ուրիշները:

Ապաքինման երրորդ փուլը այսպես կոչված ֆինանսական կայունության ձեռքբերումն էր, երեւի այն տարբերակով, որ կայունության կատարյալ դրսեւորումը դիակինն է:

Այնուամենայնիվ հիվանդը դեռ դիակ չէ, եւ ժամանակ առ ժամանակ փորձում է շնչել: Իհարկե, ինչ-ինչ բուժման շնորհիվ, նրա ֆինանսական անոթներով հոսում է գերազանցապես օտար մի արյուն, եւ այդ հանգամանքը հիվանդին պահում է կախյալ վիճակում: Անհրաժեշտ է արյան անընդհատ փոխներարկում, իսկ դոնորը մշտական չէ: Ուստի եւ հասկանալի է, որ բժիշկները մշտապես ստիպված են միշտ այդ դոնորներին ապացուցել, որ հիվանդը կարծես լավանում է եւ ավելորդ է անգամ նրա վիճակը համեմատել 1993-ի վիճակի հետ: Սակայն իրականում պատկերը հետեւյալն է. հինգ տարիների ընթացքում Հայաստանը կորցրեց իր տնտեսական ներուժի շուրջ 84 տոկոսը վերածվելով թույլ զարգացած ագրարային երկրի: Գերիշխող է բնատնտեսությունը: Ներքին համախառն արտադրանքի ոլորտում արդյունաբերության դերը նվազել է 36 տոկոսից (1990 թ.) մինչեւ 29 տոկոսի (1996 թ.), սպասարկման ոլորտը 35 տոկոսից (1990 թ.) մինչեւ 27 տոկոսի (1996 թ.): Փոխարենը նույն ժամանակահատվածում կտրուկ աճեց գյուղատնտեսության դերը 12 տոկոսից հասնելով 38-ի: Ընդ որում պտղատու այգիների եւ խաղողի տարածությունները 1990-ի համեմատ նվազել են 36 տոկոսով: Այսպիսով, փոքրիկ Հայաստանում այսօր գոյություն ունեն շուրջ 350 հազար մանր տնտեսություններ, որոնք շուկայի բացակայության պայմաններում, ստիպված են վարել բնատնտեսություն եւ դուրս մնալ հանրապետական դրամի շրջանառությունից: Այս ամենի հետեւանքով աճում է հիվանդի պարտքը արտասահմանյան «դոնորներին», այսօր կազմում է շուրջ 600 մլն դոլար, 1997-ի վերջին կդառնա 819 մլն, 1998-ին 970 մլն, իսկ 1999-ին 1 մլրդ դոլար: Ընդ որում, մեր նույն հիվանդը այսօր ունի ընդամենը 260 մլն դոլար, որից 67 մլն-ը ստիպված է վերադարձնել արեւմուտք:

Միքայել Վերմիշեւը ունի հիվանդին առողջացնելու սեփական ծրագիր, որը բաղկացած է արդեն հինգ փուլերից. ա) կառուցվածքային փոփոխությունների ազգային ծրագրի ընդունում (կապված նախապատվելի ուղղությունների որոշման հետ, ինչո՞ւ արտադրել կաուչուկ, երբ գոյություն չունի կաուչուկի շուկա), բ) ելնելով դրանից կիրառել նոր «հասցեագրված ֆինանսական եւ հարկային» նոր քաղաքականություն, գ) կիրառել «պրոտեկցիոնիստական» քաղաքականություն, երբ Հայաստանում հնարավոր է արտադրել որեւէ ապրանք, ապա ներմուծվող նմանատիպ ապրանքների նկատմամբ որոշակի վերահսկողություն սահմանել, դ) հարկերի ընդլայնում եւ բարեփոխումներ այդ ոլորտում եւ ե) բարեփոխումներ կառավարման եւ [illegible] ոլորտներում:

Ինչ խոսք, Միքայել Վերմիշեւը չի շրջանցում այնքան լծակների, որոնց օգնությամբ հնարավոր լիներ կիրառել մշակված ծրագիրը: Ավելին, նա համոզված է, որ եթե ծրագրի հանդեպ չլինի պետական մոտեցում, ապա այն դատապարտված է մնալու որպես սոսկ ուսումնասիրություն: Իսկ ուսումնասիրությունները, նույնիսկ լավագույն, Հայաստանում այսօր չեն գնահատվում:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Հայ-ուկրաինական փոխհարաբերությունների նորագույն պատմությունից

«Ազատ մամուլի» ակունքներում

Ուկրաինայում ազատ մամուլի ծավալման հարցում ժամանակին որոշակի դեր է խաղացել նաեւ «Հայաստանի բարեկամներ» ընկերությունը: Այն 1989 թ.-ին հիմնել էին Կիեւում ուկրաինական մտավորականության ներկայացուցիչները՝ հայ ժողովրդին բարոյապես աջակցելու նպատակով: Սպիտակահայկական ջարդերից հետո Ուկրաինա ժամանող հայ գաղթականներին հասցվող օգնությանը զուգընթաց, ընկերության անդամներն աշխատանք էին կատարում Անդրկովկասում, մասնավորապես՝ Հայաստանում եւ Լեռնային Ղարաբաղում իրադրությունը պարզաբանելու ուղղությամբ, ձգտում էին Ուկրաինայի հասարակությանը հասցնել այնտեղ տեղի ունեցող իրադարձությունների մասին կենտրոնական իշխանության կողմից թաքցվող ինֆորմացիան:

Այդ նպատակով 1989 թ. վերջին Կիեւում սկսեց հրատարակվել «Համայնք» «ոչ ֆորմալ» թերթը: Այն պատրաստվում էր ընդհատակում, առանց պատշաճ տեխնիկական բազայի: Սկզբում տեքստը մեքենագրում էին, այնուհետեւ մակետավորվում «վատման» թերթի վրա: Այդ տառամայրից՝ քսերոքսի միջոցով արվում էին որոշակի քանակության պատճեններ: Որպես կանոն՝ մի քանի հարյուր օրինակ: Եվ քանի որ այդ ժամանակ լինում էին այդօրինակ անլեգալ հրատարակությունների բռնագրավման դեպքեր, թերթի հեղինակները այն թողարկելիս հետեւում էին գաղտնապահության պահանջներին: Մանավանդ որ ԽՍՀՄ-ում դեռ ուժի մեջ էր քրեական օրենսգրքի այն հոդվածը, որը բանտային ազատազրկում էր նախատեսում «ինքնահրատ»-ների համար:

Թերթը լույս էր տեսնում ռուսերեն, այլ ոչ թե ուկրաիներեն: Հաշվի էր առնվում, որ նրա ընթերցողների որոշակի մասը կազմելու էին հայերը՝ ինչպես փախստականները, այնպես էլ՝ Ուկրաինայում բնակվողները: Այդ ժամանակ կենտրոնական ԶԼՄ-ների կողմից Հայաստանի համասարած նսեմացման պայմաններում կարեւոր էր հայերին զգացնել տալ, որ Ուկրաինայում կան նրանց աջակցողներ, հատկապես հիմնախնդիրների արդար կարգավորման ձգտումը կիսող մարդիկ: Սակայն, թերթերի գլխավոր խնդիրն էր ուկրաինական հասարակությանը հասցնել Անդրկովկասում իրադարձությունների հանդեպ պաշտոնական ԶԼՄ-ների դիրքորոշման այլընտրանքային տեսակետները, ինչպես նաեւ հաղորդել այն տեղեկությունները, որը չէր կարող երեւալ կենտրոնական իշխանություններին ենթակա մամուլում, ուր դաժան գրաքննություն էր իշխում: Այդ պատճառով թերթը տարածվում էին բազմամարդ վայրերում, տարբեր հանրահավաքներում եւ ժողովներում, փողոցներում եւ հրապարակներում:

Այս առումով բնութագրական էր «Համայնքի» առաջին համարը: Այն բացվում է «88-ի ողբերգական դեկտեմբերի մասին» փոքր հոդվածով, որում ուշադրություն է դարձվում կործանարար երկրաշարժից տուժած Հայաստանի վրա՝ կոչ անելով օգնել նրա բնակիչներին:

Այնուհետեւ զետեղված են քաղաքականության թեմայով մի շարք նյութեր. «Ուկրաինացի գրողների՝ Հայաստանին աջակցող ելույթի մասին»: Լեռնային Ղարաբաղի իրադարձությունների մասին ԱՄՆ-ի Սենատի որոշման առթիվ հրապարակված էր «Հայաստանի բարեկամներ» կոմիտեի անդամների հեռագիրը ԽՍՀՄ ԱԳՆ-ին, ինչպես նաեւ՝ այդ թեմայով հոդվածը: Այդ եւ մյուս նյութերի հիմնական միտքն է. ժողովուրդը, ազգը իշխանություններից հարգալից վերաբերմունք են պահանջում իրենց նկատմամբ, ի վերջո, ճիշտ այնպես, ինչպես մարդու իրավունքների:

1990-ին թերթը փոխում է իր անվանումը եւ կոչվում «Ազատամարտ»: Միանգամայն հասկանալի է՝ ամբողջատիրության դատապարտմանը գալիս է փոխարինելու նրա դեմ պայքարը: Եվ ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ նախկին ԽՍՀՄ մյուս հանրապետություններում: Զուտ «հայկական» նյութերի կողքին հրապարակվում են խորհրդային Միության ազգային քաղաքականությանը նվիրված հոդվածներ: Հեղինակները դատողություններ են անում ազգերի ինքնորոշման իրավունքի շուրջ: Տպագրվում են հարցազրույցներ հայ «այլախոհների» հետ, մասնավորապես՝ Աշոտ Մանուչարյանի: Լուսաբանվում են 1990-ի մայիսյան դեպքերը Երեւանում, երբ տեղի ունեցան արյունալի բախումներ խորհրդային բանակի եւ ֆիդայիների միջեւ:

Այն կապակցությամբ, որ խորհրդային բանակը գնալով ավելի էր վերածվում խաղաղ բնակչության նկատմամբ հաշվեհարդարի զենքի, «Ազատամարտի» մյուս համարում «Ես չեմ ուզում օտար բանակի զինվոր լինել» խորագրի ներքո զետեղված են ուկրաինացի երիտասարդ տղաների արտահայտությունները, որոնց յուրային հրամանատարներն ստիպում էին կրակել խաղաղ բնակիչների վրա:

Թերթի տարածման մասին խոսում է այն փաստը, որ «Ազատամարտի» էջերում տպվում էին Ուկրաինայի տարբեր մարզերի ընթերցողների նամակները:

«Ազատամարտի» վերջին համարը լույս տեսավ 1991-ի մայիսին՝ ժողովրդական ուժերի ճնշման տակ խորհրդային մամուլը ավելի բաց էր դառնում: Ստեղծվեց առանց գրաքննության տպագրվելու հնարավորություն: Իսկ «Համայնքի» եւ «Ազատամարտի» համեստ, անպաճույճ համարները դարձան անցյալի գիրկն անցնող դարաշրջանի վկաներ: Նրանք կատարեցին իրենց դերը եւ իրենց տեղը զիջեցին մյուս թերթերին:

Այն ժամանակ, երբ խորհրդային մամուլն ամեն կերպ ձգտում էր խուսափել հասարակությանը հուզող սուր թեմաներից, «Համայնքում», այնուհետեւ «Ազատամարտում» զետեղվող հրապարակումները հագեցնում էին հրատապ տեղեկատվության հանդեպ Ուկրաինայի հասարակայնության ծարավը:

Միաժամանակ, հավանաբար, դժվար է խոսել հեղինակների լիակատար անկողմնակալության մասին, ովքեր, ի դեպ, չեն թաքցրել հայ ժողովրդի, նրա ազատամարտի նկատմամբ իրենց համակրանքը: Հենց այդ պատճառով նրանք հայերեն անուններ տվեցին իրենց թերթին: Բայց թերթի վարծահրավիրված հրատարակիչները, միաժամանակ, հայտարարություններ էին անում սեփական հայացքները հայտնելու մարդու բնական իրավունքի մասին, որոնք հաճախ հեռանում էին պաշտոնական իշխանությունների տեսակետից: Այն, ինչն այժմ Ուկրաինայում ինքնըստինքյան բնական է համարվում:

Պատմության համար ինձ միայն մնում է թվել թերթի հիմնական հրատարակիչների՝ «Հայաստանի բարեկամների» անունները. Օլենա Զամոստյան, Վադիմ Դիվնիչ, Դմիտրի Նովիկով եւ այլք...

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲՈԺԿՈ
ՀՀ-ում Ուկրաինայի դեսպան

ԱԶԳ

ազգային

Սկիզբը էջ 1

Ցայսօր չի մշակված որեւէ ձեւ, հասարակական որեւէ ինստիտուտ, որի շրջանակներում ընթանար ազգի գիտական ներուժի ներգրավումը արտաքին քաղաքական համադրույթի մշակման գործին: Ժամանակ առ ժամանակ պետական գործիչների կողմից մտավորականության հասցեին արվող ակնարկները, թե նրանից սպասում են ինչ-որ մշակումներ, հստակ առաջադրված պետական պատվերների բացակայության պայմաններում ըստ էության ինքնապահովագրական բնույթի հայտարարություններ են:

Այս պայմաններում է, որ թե մեզ մոտ, թե սփյուռքում հրատարակվում են աշխատություններ ու տպագրվում հոդվածներ, որոնցում բախման բնույթին ու պատմությանը վերաբերող փաստական իր ամբողջության մեջ մշակված հայեցակարգ, որը կարող էր դրվել համընդունելի համադրույթի հիմքում: Փոխարենը ուրվագծվեցին իրենց մեթոդաբանությամբ ու գաղափարախոսությամբ միմյանց հակադրվող երկու մոտեցումներ: Ընդհանրացված ձեւով այդ մոտեցումների բանալի բառերն են «Միացում» եւ «Անկախություն»:

Առաջին մոտեցումը հիմնավորում ու պահանջում է արտաքին քաղաքական ու դիվանագիտական գործունեության մեջ ելնել 1989 թ. դեկտեմբերի մեկի ՀԽՍՀ ԳԽ եւ ԼՂԻՄ Ազգային խորհրդի վերամիավորման մասին համատեղ ընդունած որոշումից եւ դրա շուրջն ամփոփվող փաստերից ու փաստարկներից եւ իրագործել համապատասխանորեն կողմնորոշված արտաքին քաղաքական ու քարոզչական գործունեություն:

ԽՍՀՄ լուծարման ընթացքում մեր ձեռնարկած ավելի զորեղ իրավական քայլերից ու ձեռնարկումներից եւ դրանցից ամենակարեւորից՝ ԼՂՀ-ում կայացած հանրաքվեից: Քիչ է ասել, թե «Միացում» իրավաքաղաքական փաթեթը իր մեջ չունի այդ հիմքերը: Այդ համադրույթը իրավական տեսակետից արժեզրկում է թե 1991-ի հանրաքվեն, թե ԼՂՀ վերջին նախագահական ընտրությունները: Հետաքրքիր է, որ այդ հարցում «Միացման» համադրույթով հետեւողականորեն առաջնորդվող հայ քաղաքագետների կարծիքը նույնանում է Բաքվի տեսաբանների կարծիքին:

Սակայն «Միացում» հայեցակարգի գլխավոր թերությունը, թերեւս, այն է, որ զուտ իրավաբանորեն թույլ չի տալիս դուրս գալ նախկին անկլավային ԼՂԻՄ-ի սահմաններից եւ խոսել նույնիսկ Շա-

«Անկախություն» համադրույթը հնարավորություն է տալիս օգտագործելու հիմնախնդրի իրավական փաթեթի ողջ բովանդակությունը: Ընդ որում, ի տարբերություն նախորդ մոտեցման, այս մոտեցումը չի արժեզրկում իրավաքաղաքական փաթեթի փաստաթղթերից եւ ոչ մեկը, այդ թվում եւ 1989 թ. վերամիավորման իրավական ակտը, ներառելով իբրեւ անկախացման գործընթացում Լեռնային Ղարաբաղի հայ ժողովրդի կողմից իրագործված օրինական քայլերից մեկը:

Երկրորդ. «Անկախություն» համադրույթը վերահաստատում եւ իրավաքաղաքական նոր իմաստ ու հնչեղություն է տալիս Արեւելյան Անդրկովկասի քաղաքական պատմության մերձավոր ու հեռավոր փաստերին, դրանցում ընդգծելով երկրամասի հայության տարբեր ժա-

մի դիրքորոշում, որակներ, որոնք, իմ կարծիքով, նրա անարդյունավետության հիմնական պատճառներն են:

Ինչ է նշանակում արտաքին քաղաքական ու դիվանագիտական գործունեությամբ առաջ տանել անկախության գիծը: Ինչ է նշանակում առաջնորդվել «Անկախություն» համադրույթով: Դա նշանակում է ոչ թե սոսկ դեմքից դեմք հոլովել ազգերի ինքնորոշման սկզբունքը, այլ մինչեւ վերջ օգտագործել «Անկախության» փաթեթի բոլոր փաստարկները, նախկին ինքնավար մարզի եւ ԼՂՀ մեջ տեսնելով այդ տարածքներում մեր ժողովրդի պետականության ավանդույթների հետեւորդներին ու ժառանգորդներին: Դա նշանակում է հակամարտության հիմքերի փաթեթի մեջ առաջին պլան մղել այդ «կողմնորոշումն ունեցող» փաստաթղթերը: Դա, վերջապես,

Տիզբոնից մինչեւ Լիզբոն

Ղարաբաղյան հակամարտություն. հայեցակարգ, քարոզչություն, դիվանագիտություն

սխալների կողքին տեղ են գտնում հակասական, բացահայտորեն մեր ընդդիմախոսների ջրաղացին ջուր լցնող դրույթներ ու մեկնաբանություններ: Ցավալին այն է, որ տարբեր կուսակցական կողմնորոշում ունեցող մեր հեղինակները նման հրապարակումներով հանդես են գալիս ոչ միայն մեր մամուլում, այլեւ դրսում օտար լեզուներով, նպաստելով ոչ հայանպաստ պատկերացումների տարածմանը: Արդյունքում մենք ունենք քարոզչական ծվատված ճակատ, ուր մի պարտությունը հետեւում է մյուսին:

Այդ տեսակետից իրադրությունը Բաքվում էականորեն տարբեր է: Պատմականորեն ձեռք բերված եւ գիտակցաբար պահպանվող, կենսակերպում ու մտակերտվածքում դրսեւորվող ավանդույթով թուրքերը, որոնց մի մասն են այսպես կոչված ադրբեջանցիները, կարողանում են ազգային գոյատեւման բարձրագույն հարցերը, եւ առաջին հերթին տարածքային հարցերը, դուրս բերել (վեր դասել) միջկլանային, միջկուսակցական վեճերի ոլորտից, չդարձնել դրանք միջկուսակ- [illegible] կա: Ի տարբերություն մեզ՝ նրանց խրամատներում կուսակցական վեճեր չեն մղում: Այսօր էլ Բաքվում ղարաբաղյան խնդրում իշխանություն-ընդդիմություն վեճերն՝ ըստ էության ցուցադրական, շինծու վեճեր են, որոնցում ընդդիմությունը իշխանությունների բացահայտ կոչ ու ծավալապաշտական արտաքին քաղաքականությունը քննադատում է «անընդունելի մեղմության ու զիջողականության» համար: Այնինչ՝ մեզ համար սովորական է ղարաբաղյան հարցի կուսակցական շահարկումը եւ նույնիսկ զենք ու զինամթերքի կուսակցական սկզբունքով բաժանումը խրամատներում: Արդյոք այդտեղ չէ՞, որ մենք պիտի փնտրենք անցյալի մեր կորուստների գաղտնիքը եւ այսօրվա մեր անհաջողությունների պատճառը:

Այսօր էլ մենք շարունակում ենք տառապել ազգային այդ բարդույթով: Որ քաղաքական բոլոր կուսակցությունները տարբերաբար հոլովում են ղարաբաղյան հիմնախնդիրը՝ դրա շուրջ միասնական հայեցակարգի բացակայության ու նման հայեցակարգ մշակելու ուղղությամբ ոչ մի գործնական քայլ չձեռնարկելու պայմաններում, ցավալի հաստատումն է այն բանի, որ խնդրից առավել մեր քաղաքական կուսակցություններին նրա շահարկումն է հետաքրքրում: Այն, որ իշխանությունները ոչ մի գործնական քայլ չեն անում խնդրի շուրջ ազգային մտավոր ներուժի համախմբման ուղղությամբ, որ նրանք իրենք են նպաստում այլ հարցադրումների նկատմամբ անհանդուրժողականության մթնոլորտի ձեւավորմանը, ցավալի հաստատումն է այն բանի, որ իշխանությունների դիրքորոշումը այս հարցում էականորեն չի տարբերվում կուսակցությունների դիրքորոշումից:

Համահայկական խորհրդաժողովի գլխավոր գործնական նպատակը պետք է լինի հիմնախնդիրը կուսակցական շահարկումների ոլորտից դուրս բերելը, հիմնախնդրի վերաբերյալ դիրքորոշումների մոտեցումը՝ իբրեւ վերջնական նպատակ ունենալով բոլոր քաղաքական ուժերի պաշտպանությունը վայելող հայեցակարգի մշակումը: Իսկ որ դա հրատապ խնդիր է, ցույց են տալիս խորհրդաժողովի նախապատրաստության ընթացքում կայացած քննարկումները: Դրանք ակնհայտ դարձրին, որ քաղաքական կուսակցություններից եւ ոչ մեկը ղարաբաղյան հիմնախնդրի վերաբերյալ չունի բավականաչափ հիմնավորված,

Երկրորդ մոտեցումը հեռանկարային ու շահեկան է համարում ԼՂՀ անկախացման հետ կապված փաստերն ու փաստարկները ու այդ հիմքի վրա ձեւավորված փաստաթղթերի փաթեթը եւ երաշխավորում է իրագործել համապատասխանորեն կողմնորոշված արտաքին քաղաքական ու քարոզչական գործունեություն:

Ինչպես ինքնին պարզ է, առաջին մոտեցումը կարեւորում եւ առաջին պլան է մղում մինչեւ ԽՍՀՄ լուծարումը տեղի ունեցած պետաիրավական ակտերն ու քաղաքական իրադարձությունները, այն դեպքում, երբ երկրորդ մոտեցումը մեր նպատակների իրագործման տեսակետից շահեկան է համարում հատկապես ԽՍՀՄ լուծարման հետ կապված իրավաքաղաքական փաստերն ու դրանց հետ կապված փաստաթղթերը:

Առաջին բանաձեւը մեզ ցավ պատճառելու չափ հարազատ է, շնչառության պես մոտ է մեզ ու արյան կանչի պես ինքնաբուխ: Դա այն բանաձեւն է, որ առաջինն է գալիս ամեն մի հայի մտքի [illegible] այնպես էլ քաղաքականության մեջ ամեն ակնհայտ միշտ չէ, որ ճշմարիտ կամ նպատակահարմար է լինում: Խնդրի ավելի խոր քննությունը ցույց է տալիս, որ դա հենց այդպես էլ կա: Վերջնական մեր նպատակների տեսակետից որեւէ առավելություն չունենալով «Անկախություն» բանալիով տրվող լուծումների նկատմամբ, «Միացումը» շահարկումների լայն ասպարեզ է բացում մեր անմիջական ընդդիմախոսների ու այն «չեզոք» միջնորդների առջեւ, որոնք տրամադրված չեն հարցին հայանպաստ լուծում տալու: 1988-1991 թվականների մեր փորձը անհերքելի ապացույցներ է տրամադրել մեզ՝ համոզվելու համար «Միացում» բանաձեւի շահարկելի լինելու մեջ: Եթե ճիշտ է, որ նախկին ԽՍՀՄ ղեկավարության մեջ կային մարդիկ, որոնք Ղարաբաղը դարձրին ուժանակ ԽՍՀՄ-ը փլուզելու համար, ապա հեշտին թվով պարզ է դառնում, թե ինչու նրանք նպաստեցին մեր շարժումը «Միացում» կարգախոսով ձեւավորելուն, այդ հունով տանելուն ու աշխարհին այդ բանաձեւով ներկայացնելուն: Նրանք շարժումն ուղղեցին այն ծուղակը, որտեղ մեզ սպասում էին այսպես կոչված սահմանադրական փակուղիներն ու զանազան պիտակները: Ոչ մի նշանակություն չուներ, որ մեր գործն արդար էր: Մենք ոչինչ չարեցինք ծուղակը չընկնելու համար: Մենք դարձանք «Միացում» կարգախոսի պատանդը, եւ վերեւներին մնում էր միայն շահարկել արդեն մերը դարձած բանաձեւը: Դրա զուտ ձեւական հնարավորությունը «Միացում» բանաձեւը տալիս էր, եւ նախկին ԽՍՀՄ ու ԱդրԽՍՀ ղեկավարության կողմից դա օգտագործվեց լավագույնս:

«Միացում» բանաձեւն այսօր էլ պահպանում է մեր հակառակորդներին շահարկման համար հարմար նյութ տրամադրելու իր ներքին հնարավորությունները, չնայած փոխված է այն իրավական դաշտը, որի մեջ դրված է խնդիրը եւ ուրիշ են «հաճախորդները» («անշահախնդիր» միջամտությունը բերող երկրները) ու պիտակները:

Այսպիսով մեր ներկա ու բացակա, առկա ու հնարավոր ընդդիմախոսների ձեռքը շահարկման խաղաթղթերի հանձնումը «Միացում» բանաձեւի գլխավոր թերությունն է:

Երկրորդ. Հենվելով 1989 թ. դեկտեմբերի 1-ի որոշման վրա եւ դիմելով այդ ակտին առնչվող փաստերին ու փաստարկներին, մենք ինքներս մեզ զրկում ենք

հումյանի շրջանի մասին, քանի որ միացման իրավական ակտը կայացել է նախկին ՀԽՍՀ ԳԽ եւ ԼՂԻՄ Ազգային խորհրդի համատեղ ընդունած որոշմամբ: Նախկին ինքնավար մարզի սահմաններից դուրս հայկական տարածքների համար «Միացումը» թողնում է զուտ պատմական բնույթի փաստարկներ, որոնք ինչպիսի հաջողություն որ ունենան ներքին քաղաքական շուկայում, նույնպիսի անհաջողության են դատապարտված միջազգային շրջանակներում: Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզը ԽՍՀՄ ազգային-պետական կառույցում խորհրդային տիպի ազգային պետականության ձեւերից մեկն էր՝ այդ պետականությունների հայտնի սանդղակում: Սակայն հիմնախնդրի ինչպես իրավական, այնպես էլ քաղաքական հիմքերը միանշանակ հաստատում են, որ ինչպես դարասկզբին, այնպես էլ դարավերջին բախումը ոչ աշխարհագրական, ոչ քաղաքական եւ ոչ էլ ազգային իմաստով սահմանափակված չի եղել 1923-ին ստեղծված ինքնավար մարզի սահմաններով: Ինքնավար մարզը ստեղծվել է ԱդրԽՍՀ-ի սահմաններում հայտնված հսկայածավալ հայկական տարածքների մի մասի վրա միայն: Մարզի հայ ազգաբնակչությունը կազմել է իրենց պատմական տարածքներով ԱդրԽՍՀՄ սահմաններում հայտնված հայ ազգաբնակչության մեկ քառորդը միայն: Խնդիրը նեղացնել ու իրավաբանորեն սահմանափակել Բաքվի կողմից 1923-ին կամայականորեն դրված մարզային սահմաններով, նշանակում է ի վնաս մեզ խեղաթյուրել թե ԱդրԽՍՀ, թե ինքնավար մարզի ստեղծման հետ կապված հիմնարար իրավական փաստաթղթերը, որոնց համաձայն բազմազգ ու ինտերնացիոնալ ԱդրԽՍՀ-ում ինքնավար մարզը ստեղծվել է Ադրբեջանի հայերի ու մուսուլմանների միջեւ ողջ Արեւելյան Անդրկովկասի ազգային պետական կառուցվածքի շուրջ ծագած զինված բախման կարգավորման նպատակով, որպես այդ բախման կողմերից մեկի՝ Ադրբեջանի հայության, պետական-իրավական պաշտպանվածության երաշխիք: Իրենց տարածքներով ԱդրԽՍՀ սահմաններում հայտնված ադրբեջանահայությունը այդ ակտով ճանաչվել է որպես ԱդրԽՍՀ պետականությամբ օժտված երկրորդ ազգը: «Միացում» համադրույթի տեսակետից կարեւորագույն այս իրողությունները տեսանելի չեն: Մենք ինքներս խնդրի իրավաքաղաքական բովանդակությունը «տեղայնացնում» ենք նախկին մարզի սահմաններում, վերջինիս մեջ տեսնելով միայն տարածք: Մարզի սահմանները ժամանակին որոշվել են ամենակամայական ձեւով, եւ եթե դրանք ավելի փոքրիկ տարածք թողնեին մեզ (ասենք, Ասկերանի ու Հադրութի շրջանները), մենք «Միացում» գաղափարախոսությամբ 1988-ին պիտի պահանջեինք միայն այդ երկու շրջանը: Ահա թե ներքին ինչպիսի կողմնորոշվածություն ունի «Միացում» հիմնադրույթը:

Առաջին: Այդ մոտեցումն է, որ մեզ տրամադրում է այն լեզուն, այն իրավաքաղաքական գործիքարանը, որոնք ամենից ավելի են համապատասխանում միջազգային ասպարեզում հնարավոր իրավաքաղաքական արգելքները հաղթահարելու ու ծուղակները շրջանցելու նպատակին: Այն շահարկման խաղաթղթեր չի թողնում մեր հակառակորդների ու ընդդիմախոսների ձեռքը, առավելագույնս բավարարելով թե նման հարցերի լուծման ժամանակ առաջադրվող իրավաքաղաքական պահանջները, թե Հայ դատի վերջնական նպատակները

մանակներում ունեցած անկախ պետականության, ինքնիշխանության ու ինքնավարության ավանդույթները եւ ԼՂՀ մեջ տեսնելով այդ պետականությունների ժառանգորդին ու այդ ավանդույթների շարունակողին: Եվ դա այն դեպքում, երբ «Միացում» կարգախոսով բնութագրվող համադրույթը ստվերի տակ է թողնում երկրամասի նույնիսկ մերձավոր պատմության մեզ համար շահեկան այդ իրողությունները, հիմնահարցը հանգեցնելով հարեւան երկու պետությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության ու Ադրբեջանական Հանրապետության միջեւ գոյություն ունեցող զուտ տարածքային խնդրի: Սա շատ էական տարբերություն է: «Միացումը» ԼՂՀ-ին չի թողնում դառնալ նույնիսկ բախման կողմ: Հարցը սառնում է երկու ինքնիշխան պետությունների միջեւ մղվող տարածքային վեճի իմաստ: Դժվար չէ նկատել, որ դա հենց այն հարցադրումն է եւ հիմնախնդրի ըմբռնումը, որ հետեւողականորեն արմատավորվում են Բաքվի արտաքին քաղաքական ծառայությունների կողմից:

«Անկախություն» հիմնադրույթը կարեւորվում է ոչ թե սահմանների կամ ունեցած տարածքի, այլ խորհրդային իրողությունների համակարգում ճանաչված պետականության ձեւի տեսակետից: Գաղտնիք չէ, որ ժամանակակից աշխարհում ժողովուրդների համար պետականությունը ամենաբարձր քաղաքական արժեքն է միջազգային ասպարեզում, այլ ժողովուրդների հետ ունեցած հարաբերություններում: Ստեղծված է մի աշխարհակարգ, որտեղ քաղաքական գերակայությունների ու առաջնահերթությունների որոշիչները պետականության ատրիբուտներն են: Բոլորովին պատահական չէ, որ այս փաստի հաշվառումով Թուրքիան դարասկզբից տարածաշրջանում վարում է նոր թուրքական պետությունների ստեղծման գիծը:

Կարող է ստեղծվել այն տպավորությունը, թե «Անկախություն» համադրույթը հենց այն դիրքորոշումն է, որ պաշտպանվում է իշխանությունների, մեր արտաքին քաղաքական ծառայությունների կողմից: Չէ որ նրանք էլ չեն ընդունում վերամիավորման մասին 1989 թ. դեկտեմբերյան որոշումը եւ հանդես են գալիս ի պաշտպանություն Արցախի ինքնորոշման: Իրականում սակայն այն քաղաքականությունը, որ պաշտոնապես իրագործում են ազգային արտաքին քաղաքական հաստատությունները, իր հիմքում չունի «Անկախության» համադրույթը, եթե նույնիսկ այդ բառը հաճախակի օգտագործվի: Բանն այն է, որ բանալի բառով կամ բանալի հասկացությամբ ոչ թե ավարտվում, այլ միայն սկսվում է արտաքին քաղաքական հայեցակարգը, որը գլխավոր գաղափարի հետեւողական, տրամաբանական ծավալումն է միմյանց լրացնող դրույթների ու պնդումների համակարգում:

Պաշտոնական դիրքորոշման ուշադիր քննությունը ցույց է տալիս, որ անկախության պահանջի պաշտոնական պաշտպանությունը սկսվում եւ ավարտվում է ազգերի ինքնորոշման իրավունքի ցուցանումով կամ հիշատակումով: Եվ վերջ: Մնացածում՝ այսինքն, թե կոնկրետ դիվանագիտական քայլերում, թե միջազգային քաղաքական ակտերում, թե մանավանդ բախման կերպարի քարոզչության մեջ պաշտոնական քաղաքականությունը ելնում է «Միացում» համադրույթի գաղափարախոսությունից ու մնում է նրա շրջանակներում: Արդյունքում ստացվում է անհամոզիչ, անհետեւողական, շատ հաճախ հակասական

նշանակում է ամենաակտիվ գործունեություն ծավալել ԼՂՀ միջազգային ճանաչմանը հասնելու համար:

Ավաղ: Մենք մեր քայլերում հստակ գիծ չունենք: Պետք է ուշադրություն դարձնել այն բանի վրա, որ մեր իսկ կողմից Լեռնային Ղարաբաղը դիտվում է որպես պետական ատրիբուտներից զուրկ տարածք: Մենք ինքներս ենք դեն նետում միջազգային քաղաքական այն ամենաբարձր արժեքը, որ այդ տարածքում մեր ժողովուրդը ձեռք է բերել հարյուրամյակների պատմություն ունեցող պայքարով: Մենք չենք կարողանում գիտակցել, որ միջազգային իրավաքաղաքական այն դաշտում, որտեղ պատմականորեն հայտնվել է հիմնախնդիրը, նույն այդ վերամիավորման ամենակարճ ուղին անկախությունն է: Բայց ընդունելով այդ մարտավարությամբ տարվող խաղի կանոնները, պետք է ցուցաբերել հետեւողականություն եւ մեթոդաբար առաջ տանել նույն գիծը, ինչպես դա անում են ադրբեջանցի թուրքերը:

Իսկ ինչ են անում նրանք: Նախ [illegible] կայացնել որպես Հայաստանի Հանրապետության եւ Ադրբեջանի Հանրապետության միջեւ ծագած վեճ, անտեսելով ղարաբաղյան կողմը: Մեր երկկողմ (առանց ԼՂՀ-ի մասնակցության) բանակցությունները նրանց հետ ամրապնդում են բախման՝ ադրբեջանական կողմի համար նպաստավոր պատկեր եւ հանուն դրա Բաքուն պատրաստ է հաճախակի մասնակցել նման երկկողմ եւ կանխապես անպտուղ բանակցությունների:

Երկրորդ: Նրանք ամեն կերպ ուռճացնում են իրենց կեղծ փախստականների հարցը, մեր իսկ օգնությամբ, մոռացության տալով բախման իրավական կողմերից մեկին՝ Ադրբեջանի հայ ժողովրդին: Բախման կողմ, որի հասկացությունը անգամ չունի երկրաքաղաքական մեր գիտակցությունը: Իսկ Բաքուն նախ 1988-1991 թ. հանրային գիտակցության մեջ հաջողությամբ ամրագրել է ԱդրԽՍՀ հայերին ու ՀԽՍՀ-ում ապրող ադրբեջանցիների իրավահավասարության, նրանց կարգավիճակի նույնության դրույթը (չնայած նրանցից առաջինը պետականությամբ օժտված կողմ էր, իսկ երկրորդը՝ ազգային փոքրամասնություն), եւ ապա այսօր կեղծ փախստականների մի վիթխարի բանակով ձեւավորում է Հայաստանի ու Ղարաբաղի նկատմամբ հողային հավակնություններ ունեցող վաղվա պահանջատերին:

Ցավոք, մեր պաշտոնական հայտարարություններն ու քայլերը բնութագրում են ողջ արտաքին քաղաքականությունը նրա հիմքում մշակված հիմնադրույթի բացակայության տեսակետից միայն: Եվ զարմանալու բան չկա: Երկարատեւ ընդմիջումից հետո մենք նոր ենք ոտք դրել անկախ պետականության ուղին եւ նոր ենք ձեռք զարկում միջազգային քաղաքական դաշտի, երկրաքաղաքական խաղերի յուրացմանը, այն դեպքում, երբ ուրիշները ունեն հարյուրամյակների ընթացքում հղկված քաղաքական ու դիվանագիտական արվեստ, երկրաքաղաքական գոյակերպի մշակված հիմնադրույթ:

Միամտություն կլինի հուսալ, թե համահայկական խորհրդաժողովը կմշակի նման հիմնադրույթ: Բայց եթե հանրային գիտակցության համար պարզ դառնա նման հայեցակարգի բացակայության փաստը եւ նրա մշակման անհետաձգելի անհրաժեշտությունը, ապա նույնիսկ այդքանը բավարար կլինի պատմական համարելու նրա հրավիրումը:

ԱԶԳ

միջազգային

«Մայիսի 1-ի ընտրությունների արդյունքները գլխիվայր շրջեցին ամբողջ երկրի քաղաքականությունը, ասում են որոշ անգլիացիներ: Երեւի չափազանցում են, քանի որ հակառակ կուսակցությունների հերթափոխին, հազիվ թե այդ քաղաքականությունը ենթարկվի արմատական փոփոխությունների: Սակայն, ինչ խոսք, որոշ փոփոխություններ արդեն նկատելի են:

Ընտրությունները 1906 թվից ի վեր ամենախայտառակ պարտության մատնեցին պահպանողականներին: Հա-

Իսպանիայում հանգստանալը դարձել է խիստ մոդայիկ: Այս բոլորը նշան է այն բանի, որ մարդիկ շատ ավելի հանգիստ պայմաններում են ապրում, քան երբեւէ: Բլերն ինքը ազատ խոսում է ֆրանսերեն, ունի ինչպես սեւամորթ, այնպես էլ ասիացի ընկերներ: Նրան խորթ է «դասակարգային պատերազմի» նախկին քաղաքական լեզուն: Խոսքի մեջ շատ է օգտագործում համայնք, հասարակություն, հայրենասիրություն եւ այլ «վերացական հասկացություններ»: Նրան դժվարին ճանապարհ է սպասում: Առաջնահերթ

րիները մեղադրեցին լեյբորիստներին արհմիությունների հետ կապ ունենալու մեջ, իսկ լեյբորիստները՝ թորիներին խորհրդարանում որեւէ հարց բարձրացնելու համար հարցն առաջադրողներից կաշառք վերցնելու մեջ:

Երկրի բարգավաճ վիճակը «հաղթաթուղթ» էր թորիների ձեռքին, սակայն ազգաբնակչությունը այլ որոշում ընդունեց: Պահպանողականները պարտվեցին, եւ Բլերը ժառանգեց «հիվանդություններից զերծ» տնտեսություն: Ըստ Ռոյթերի, Բրիտանիան արձանագրում է 3,2 տոկոսի աճ, որը

ԼՈՆԴՈՆ

«Փոփոխությունների քամին» Մեծ Բրիտանիայում

Ո՞վ ում է ավելի անհրաժեշտ. Եվրոպան Անգլիայի՞ն, թե՞ Անգլիան Եվրոպային

Փոփոխությունների քամին, որ սկսեց փչել Անգլիայում ընտրություններում Թոնի Բլերի հաղթանակով, շարունակում է մնալ միջազգային մամուլի ուշադրության կենտրոնում: Ինչպե՞ս հասավ Բլերը հաղթանակի, ի՞նչ փոփոխություններ բերեց նա եւ ի՞նչ խնդիրներ պետք է դիմագրավի իր ճանապարհին: Այս եւ նման հարցերի է անդրադառնում «Նյուզուիք» հոդվածը, որը թարգմանաբար ներկայացնում ենք:

մայնքների պալատն ամբողջովին «նորոգված» է այժմ, եւ ներկայացնում է նոր Բրիտանիան: Այնտեղ առաջին անգամ կանանց թիվը 63-ից բարձրացել է 120-ի, ներառյալ Կլեր Ուորդը Հերթֆորդից, որը երբեւէ ընտրված երրորդ ամենաերիտասարդ խորհրդարանականն է երկրում: Ընտրվել են 9 խորհրդարանականներ էթնիկական փոքրամասնություններից, այդ թվում Մոհամեդ Սարվարը՝ միլիոնատեր մահմեդականը, որը ներկայացնում է Գլազգոյի շրջանը: Առաջին անգամ բացահայտորեն ներկայացված է նաեւ միասեռականությունը ի դեմս Քրիս Սմիթի, որը նշանակվել է ազգային ժառանգության պետքարտուղար: Դեյվիդ Բլանքեթը դարձել է կրթության առաջին կույր պետքարտուղարը: Լիբերալ դեմոկրատները վաստակել են 46 տեղ, որն ամենալավ ցուցանիշն է որեւէ երրորդ կուսակցության համար անցած երեք սերունդների ժամանակաշրջանում: Ոչ մի պահպանողական խորհրդարանական չի մնացել Շոտլանդիայում եւ Ուելսում: Բոլոր յոթը թեկնածուները կորցրել են իրենց աթոռները: Մեյջորը քաղաքավարի հրաժարվել է նաեւ կուսակցության առաջնորդի իր պաշտոնից: «Մենք կարող ենք իշխանությունից զրկված լինել առնվազն երկու խորհրդարանական ժամկետի համար», հայտարարել է նախկին պահպանողական խորհրդարանական սըր Ջուլիան Քրիչլին, ավելացնելով, «գուցե երբեք էլ չվերադառնանք իշխանության գլուխ»:

Հավանական է, որ նրանք երբեւէ դարձյալ կգտնեն իրենց, բայց փաստ է, որ այժմ շատ դժվարին կացության են մատնված եւ ծանր ժամանակներ են ապրում: Կուսակցությունը ամբողջովին պառակտված է եվրոպական ինտեգրացման հարցի հանդեպ ունեցած տարակարծությունների հետեւանքով: Մեծամասնությունը սկեպտիկ վերաբերմունք ունի այդ հարցում:

Վերջին 18 տարիների ընթացքում Մեծ Բրիտանիան ավելի շատ փոփոխությունների է ենթարկվել, քան այլ երկրներ՝ 100 տարվա ընթացքում: Դրանցից շատերը Թետչերի շնորհիվ են: Նա էր, որ 1980-ականների սկզբին գրեթե արմատապես փոխեց երկրի տնտեսական ուղղվածությունը, զգալիորեն թուլացնելով արհմիությունների իշխանությունը եւ կրճատելով հարկերն ու բյուրոկրատիզմը: Բլերը խոստացել է հավատարիմ մնալ այս վերջին գծին առնվազն երկու տարի: Թետչերը նաեւ «սովորեցրեց», որ սրբություններ չկան: Նրան փաստորեն կարելի է Բլերի առաջարկած խորհրդարանական փոփոխությունների գլխավոր «ճարտարապետը» անվանել: Այդ փոփոխությունների թվում են լորդերի պալատում ժառանգականության իրավունքի վերացումը եւ Շոտլանդական խորհրդարանի հիմնումը: Բայց, իհարկե, ամեն ինչ Թետչերին չի կարելի վերագրել: Բլերը հաղթանակեց, որովհետեւ նոր շունչ էր անհրաժեշտ երկրին, որն այսօր ավելի, քան երբեւէ, դարձել է «միջազգային» բառի ամենալայն իմաստով: Ֆրանսիական ֆիրմաները տիրում են նրա ջրային արդյունաբերությանը, իտալական ֆուտբոլը մտել է հեռուստատեսություն եւ

խնդիրներից է բանակցելը Եվրոպայի պատգամի շուրջ: Նա պետք է կարողանա նույնքան կարծր լինել առաջիկա տարիներին, ինչքան կարծր եղել էր անցյալ երեք տարիների ընթացքում, երբ լեյբորիստական կուսակցությունը վերակազմավորեց եւ տվեց նրան այն քաղաքական ուժը, որով կարողացավ գրավել իշխանությունը: Հաղթանակին նպաստեց նաեւ 3,9 միլիոն տպաքանակ ունեցող «Սան» ազդեցիկ թերթի միջամտությունը: 1992-ի ընտրություններում թերթը անողոք պայքար էր ծավալել այդ ժամանակվա լեյբորիստների առաջնորդ Նիլ Քինոքի դեմ եւ դրանով նպաստել Մեյջորի հաղթանակին: Բլերը գիտեր, որ թերթն ու սեփականատերը դեմ են եվրոպական տնտեսական ինտեգրացմանը, եւ երբ խմբագիրը խնդրեց իրեն Եվրոպայի մասին մի հոդված գրել, այնտեղ օգտագործեց երկար ժամանակ մոռացված մի նախադասություն՝ «Ես բրիտանացի մի հայրենասեր եմ»: Տպագրելով հոդվածը՝ «Սանը» պաշտոնապես նեցուկ կանգնեց նրան եւ նրա կուսակցության ընտրարշավին: Բայց ամեն ինչ այնքան էլ հեշտ չէր: Նրանց լոնդոնյան Միլբանկ Տաուերում գտնվող գրասենյակի պատասխանատու՝ 43-ամյա խորհրդարանական Պիտեր Մանդելսոնը 1985-ից ի վեր քանասիրաբար աշխատել է վերակառուցել ոչ միայն կուսակցության քաղաքական դեմքը, այլ նաեւ ընտրարշավ կազմակերպելու փորձառությունը: Ամբողջ ընտրապայքարի ընթացքում թերթերը գրում էին մեթոդների «ամերիկացման» մասին, որը մասամբ ճիշտ էր՝ հաշվի առնելով, որ Մանդելսոնի օգնական Ֆիլիպ Գուլդը աշխատել էր Քլինթոնի «թիմի» հետ 1992 թվին: Բայց ամենահեղինակավոր արտասահմանցին ոչ թե ամերիկացի էր, այլ ավստրալիացի: Էնդրու Շոյն աշխատել էր հոգնած ավստրալիացի նախկին վարչապետ Պոլ Կիտինգի: Նա ղեկավարում էր լեյբորիստների քաղաքականության լուսաբանման աշխատանքները մեդիայում, աշխատանք, որ պահանջում էր 24-ժամյա լարված կենտրոնացում: Մամուլում անցնում երկկողմանի հարձակումներ ու մերկացումներ եղան: Թո-

նրան դարձնում է Մ. Նահանգների հետ երկրորդ ամենազարգացած երկիրն աշխարհում: Գործազրկությունը կազմում է 6,2 տոկոս: Արժեզրկումը՝ 2,7 տոկոս: Լոնդոնն անառարկելիորեն աշխարհի ամենակարեւոր ֆինանսական կենտրոնն է: Եթե ճիշտ է, որ Բլերն արմատական փոփոխությունների չի ենթարկելու թետչերյան հեղափոխությամբ ձեռքբերվածը, ապա նրան մնում է լուծել հիմնականում մեկ՝ Եվրոպայի հետ հարաբերությունների խնդիրը, լրջորեն քննարկելուց հետո դրա չափն ու խորությունը: Եվրոն եւ ամբողջ եվրոպական ինտեգրացման ծրագիրը հիմնված է գլխավորապես Գերմանիայի տնտեսական հզորության վրա: Գերմանիային Եվրոպայում դիտում են որպես շուկայական տնտեսության մի «տիպար օրինակի»: Ֆրանսիացիները, իտալացիներն ու իսպանացիները համոզված են, որ եվրոյի միջոցով իրենք էլ են հասնելու Գերմանիայի «բարձունքին»: Բայց ամբողջ հարցն այն է, որ Գերմանիան այսօր «տիպար օրինակ» է միայն բարձր աշխատավարձերի, չափազանցված կարգ ու կանոնի եւ սոցիալական թանկ ծրագրերի: Նրա արտադրողականությունն անկում է ապրում եւ բացառված չէ, որ նույնիսկ Ֆրանսիայի հետ նա չկարողանա «բուժել» իր այդ «հիվանդությունը»: Եթե եվրոպացիները «օրինակելի» տնտեսություն են փնտրում, ապա նրանք իրենց հայացքները պետք է ուղղեն հյուսիս-արեւմուտք, դեպի Անգլիա, որին իրոք ներկա դրությամբ որպես «չափանիշ» կարելի է ընդունել: Եվ Բլերը պետք է կարողանա օգտագործել այդ հանգամանքը՝ բանակցություններում առաջ քաշելով «ո՞վ ում է ավելի անհրաժեշտ» սկզբունքը. Եվրոպան Անգլիայի՞ն, թե՞ Անգլիան Եվրոպային:

«Մենք նորանոր ձգտումների ու տենչանքների կուսակցություն ենք: Հիմնադրման օրից մեր կուսակցությունը առաջնորդվել է «Արդարություն» եւ «Առաջընթաց» կարգախոսներով», հայտարարել էր նա ընտրարշավի օրերին: Հաջողության հասնելու համար մնում է գործով ապացուցել եւ հավատարիմ մնալ խոստումներին:

ՄԻՋԱԴԵՊԱՅԻՆ

Նախագահ Քլինթոնը ցանկանում է բարելավել հարաբերություններն Իրանի հետ

29 ՄԱՅԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Միացյալ Նահանգների նախագահ Բիլ Քլինթոնը հույս հայտնեց, թե Իրանը կդադարեցնի ահաբեկչական գործողությունները եւ հավանաբար կգնա ԱՄՆ-ի հետ հաշտեցման ճանապարհով: Լոնդոնում տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում նախագահ Քլինթոնն ասաց, որ անցած շաբաթ տեղի ունեցած նախագահական ընտրությունների արդյունքները հետաքրքիր են եւ հուսադրող: Նա ավելացրեց նաեւ, որ իր երկիրը ցանկանում է բարելավել հարաբերություններն Իրանի հետ պայմանով, որ վերջինս հրաժարվի ահաբեկչությունը որպես քաղաքականության գործիք օգտագործելուց եւ զանգվածային ոչնչացման զենք ստեղծելուց: Ի դեպ, այսօր Հոլանդիայից Լոնդոն ժամանած նախագահ Քլինթոնը հանդիպեց Մեծ Բրիտանիայի նորընտիր վարչապետ Թոնի Բլերի հետ, նաեւ ելույթ ունեցավ այդ երկրի կառավարության նիստում, ինչը նախադեպ չունի Անգլիայի նորագույն պատմության մեջ:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Արաբների ցույց Բաղդադում ընդդեմ Թուրքիայի

29 ՄԱՅԻՍ, RFI: Հազարավոր մարդիկ այսօր ցույցի դուրս եկան Բաղդադում Թուրքիայի դեսպանատան առջեւ: Նրանք պահանջում էին մայիսի 14-ից Իրաքի հյուսիսում քրդական անջատողականների վրա հարձակում սկսած թուրքական զորքերի անհապաղ դուրսբերում: «Կորչեն Թուրքիան եւ Իսրայելը», բացականչում էին շատ արաբական երկրներից՝ Եգիպտոսից, Սիրիայից, Լիբանանից, Սուդանից, Եմենից ծնունդ առած ցուցարարները:

Ամռան վերջին Գրոզնի-Նովոռոսիյսկ նավթամուղը կվերականգնվի

29 ՄԱՅԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Մոտ ժամանակներս Ռուսաստանը Չեչնիայի հետ պետք է համաձայնագիր կնքի ադրբեջանական նավթը տեղափոխող խողովակաշարի վերականգնման մասին, այսօր հայտարարեց Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ Բորիս Նեմցովը: «Մենք պետք է այնպես անենք, որ ամռան վերջին ադրբեջանական նավթը հոսի դեպի Նովոռոսիյսկ», ասաց առաջին փոխվարչապետը:

Կրետե կղզում. մզկիթի մոտ ռումբի պայթյուն

30 ՄԱՅԻՍ, RFI: Հունական ոստիկանության հաղորդման համաձայն, Կրետե կղզում մզկիթի մոտ ռումբ է պայթեցվել: Շենքի ներսին վնաս է հասցվել: Վերջին ամսվա ընթացքում սա արդեն երրորդ պայթյունն է: Նշվում է, որ այն զուգադիպել է Օսմանյան կայսրության կողմից Կոստանդնուպոլսի գրավման օրվան, որը տեղի է ունեցել 1453 թվականի մայիսի 29-ին:

Համատեղ ցույց՝ Ֆիլիպ Սեգեն եւ Ալեն Մադլեն

Արդյո՞ք Ֆիլիպ Սեգենը (Հանրապետական կուս.) կարող է անհրաժեշտ թափ հաղորդել անհաջողության ճահիճ մխրճվող աջերին: Նախորդ շաբաթ (1958-ից ի վեր) ամենամեծ պարտությունը կրած կոալիցիան չի կարող պատրանքներ ներշնչել Սեգենին: Այդուհանդերձ նա, ի տարբերություն շատերի, զենքերը վայր չի դնում: Օրերս տեղի ունեցած համատեղ ցույցը հաստատեց աջերի միասնական եւ վճռական վերադարձը շիրակյան սկզբունքներին: «Միայն 1995-ի գաղափարները կարող են մեզ հաղթանակ բերել», փիլիսոփայում է Սեգենը եւ ավելացնում՝ պարզաբանելու էկոնոմիկայի նախարարի հետ իր տարօրինակ բարեկամությունը: «Մեր պատմության մեջ արդեն հայտնի է դեպք, երբ միավորել են լիբերալիստական եւ սոցիալիստական գաղափարները, դա 1958-ին էր»: Վարչապետը «խեղդվում է» եւ իր էտիից քաշում աջերին: Սեգենն ու Մադլենը (1995-ին Փարիզի քաղաքապետարանի ընտրարշավի ոգեկոչողները) առաջարկում են ստանձնել «փրկարարական աշխատանքները»: Սեգենը ամեն ինչ անում է ձեռք բերելու Ժյուպենի միակ հետնորդի համբավը: Նրա թեկնածությունն են պաշտպանում կենտրոնի, ձախերի եւ աջ ծայրահեղականների կողմնակիցները: Ինչ խոսք, Բալադյուրը նույնպես ձգտում է վերադառնալ Մատինյոն: Բայց իր բերած «ռեստավրացիայի» շունչը խիստ անհամատեղելի է նախագահի ձեռնարկած կառավարման ռեֆորմների հետ:

«ԼԻԲԵՐԱՍԻՈՆ»

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿ

Հյուսիսային Կորեայի բնակչությանը սով է սպառնում

Միացյալ ազգերի կազմակերպության Համաշխարհային պարենի ծրագիրը եւ Պարենի ու գյուղատնտեսության կազմակերպությունը (ՀՊԾ/ՊԳԿ) փորձագետների միացյալ խումբ են ուղարկել պարենային ճգնաժամում հայտնված Հյուսիսային Կորեա պարենային պաշարների պակասի վտանգավոր վիճակը գնահատելու առաքելությամբ:

Ծրագրի եւ կազմակերպության գնահատող հանձնաժողովը նշել է, որ այս տարվա հիմնական կարիքները բավարարելու համար Հյուսիսային Կորեան 2.36 միլիոն տոննա լրացուցիչ սննդի կարիք ունի: Հանձնախումբը նաեւ նախազգուշացրել է, որ երկրում առկա պարենի պաշարը բնակչությանը կբավականացնի մինչեւ հունիսի վերջը՝ անելով քաղցի ու սովամահության սպառնալիքը առաջիկա ամիսներին:

Ապրիլի 2-ին Համաշխարհային պարենի ծրագիրը եւ ՄԱԿ-ի Պարենի ու գյուղատնտեսության կազմակերպությունը միացյալ դիմումով հանդես եկան արտակարգ իրավիճակում գտնվող Հյուսիսային Կորեայի 4.7 միլիոն բնակչությանն այս տարի 95.5 միլիոն դոլարի արժեքով 200 հազար տոննա լրացուցիչ պարենամթերք տրամադրելու համար: Դիմումը վերաբերում է արտակարգ իրավիճակի միայն ամենահրատապ ու անմիջական պահանջային կարիքներին:

Մինչեւ այժմ ՀՊԾ-ին տրված ֆոնդերի կամ պարենի նվիրատվությունների խոստումները կազմում են 38.5 մլն ԱՄՆ դոլար կամ հայցված ամբողջ գումարի 40 տոկոսը: Խոստացել են օգնել Ավստրալիան, Դանիան, Ֆինլանդիան, Ճապոնիան, Նոր Զելանդիան, Նորվեգիան, Հարավային Կորեան, Շվեդիան, Միացյալ Նահանգները եւ Եվրամիությունը:

ՀՊԾ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ [illegible]

ԱԶԳ

Մշակույթ

ԱԿԱԴԵՄԻԱ

Շարունակվում են Չարենցին նվիրված միջոցառումները

«Երեք երգ տխրադալուկ աղջկան, Ղարս, 1914» ուր էջանից գրքույկից մինչեւ օրս Չարենցի ստեղծագործությունները ունեցել են տասնյակ հրատարակություններ, որոնցից հիշատակության են արժանի «Երկեր» (1932), «Գիրք ճանապարհի» (1934), «Ընտիր երկեր» (1977), «Հատընտիր» (1987) գրքերը։ Լավագույն ձեւավորողներն են Հ. Կոջոյանը, Գ. Խանջյանը, Հ. Սամյանը, Կ. Տիրատուրյանը...

Մեծ բանաստեղծի ողբերգական կյանքն ու հարուստ գրական վաստակը երկար տարիներ է, ինչ գտնվում է գրականագետների, պատմաբանների, լեզվաբանների ուշադրության կենտրոնում։ Դրանց վկայություններն են Հր. Սալախյանի, Ա. Աղաբաբյանի, Հ. Թամրազյանի, Հ. Գասպարյանի, Գ. Անանյանի եւ ուրիշների մենագրությունները։ Շուտով լույս կտեսնի Ա. Գասպարյանի գիրքը։ Տպագրության է պատրաստ Ալ. Զաքարյանի ուսումնասիրությունը։ Արժե հիշել նաեւ էդ. Ջրբաշյանի հոդվածները, «Չարենցյան ընթերցումներ»-ի հինգ գրքերը։

Չարենցի ծննդյան 100-ամյակի առիթով ՀՀ ԳԱԱ գրականության ինստիտուտը մայիսի 29-30-ը կազմակերպեց գիտական նստաշրջան, ուր կարդացվեցին մեկ տասնյակից ավելի զեկուցումներ՝ «Հայ ժողովրդի ազգային ճակատագրի հարցերը Ե. Չարենցի ստեղծագործության մեջ» (Ա. Եղիազարյան), «Չարենցյան անակնկալներ» (Ա. Զաքարյան), «Ե. Չարենցը եւ Գրիգոր Նարեկացին» (Ա. Ղազինյան)։ Հուշերով հանդես եկան բանաստեղծներ Գ. Էմինը, Ս. Կապուտիկյանը, Հ. Հովհաննիսյանը։ Բանախոսները հիշեցին Չարենցի թեւավոր խոսքերը, պատգամները, մասնավորապես. «Հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկությունը քո հավաքական ուժի մեջ է»։ Այս ոգով հնչեց թե ԳԱԱ նախագահ Ֆ. Սարգսյանի բացման, եւ թե գրականության ինստիտուտի տնօրեն էդ. Ջրբաշյանի եզրափակիչ խոսքը, ըստ որի Չարենցը մեզ հետ է այսօր, ինչպես երեկ, եւ նրան նվիրված միջոցառումները ինստիտուտում շարունակվելու են։

Հ. Հ.

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Նորից Մայր տաճարի սեյսմակայունության մասին

«Ազգ» թերթի 1997 թ. մայիսի 2-ի համարում տպագրված է Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի պրոֆեսոր Միքայել Մելքումյանի «Մայր տաճարը սեյսմիկ հարցականների տակ» հոդվածը, որտեղ իր անհանգստությունն է արտահայտել Մայր տաճարի նախագծի սեյսմակայունության վերաբերյալ։ Հոդվածի հարցականները մեզ պարտավորեցրել են նշելու հետեւյալը.

1. Հետաքրքիր է իմանալ, թե համակարգչին ինչ նախագծային պարամետրեր են հրամցված։ Ամենայն հավանականությամբ, համակարգչին տրված պարամետրերը չեն համապատասխանում մեր կողմից ընտրված, մի շարք նախնական հաշվարկներով հիմնված, վերջնական ընդունված տարբերակի տվյալներին։ Եվ եթե պարոն Մ. Մելքումյանը նախագծով վերջնական ընտրված տվյալներով կատարի համակարգչային սեյսմոլոգիական ստուգում, ապա համոզված ենք, որ կփոխվի իր մի շարք հարցականներով եզրակացությունը։

2. Որտեղի՞ց է հոդվածագիրը փաստում «խոշոր գմբեթի» առկայությունը եւ որ գմբեթի քաշն էլ համաչափելի է կամարների չափի հետ։ Նշենք, որ ըստ նախագծի գմբեթի քաշը տասնյակ անգամ փոքր է կրող կոնստրուկցիաների քաշից։

3. Հոդվածում նշված է, որ կառույցը ունի բազմաթիվ կարաններով կտրտվածություն։ Սեյսմիկ կարաններով բաժանված են համալիրի մեջ մտնող տարբեր լուծության հատակագծային եւ բարձրության չափեր ունեցող առանձին նախատեսված կառույցները՝ գավիթը, մատուռները եւ զանգակատունը, ինչը պահանջվում է գործող սեյսմիկ նորմերով։ Ինչ վերաբերում է հիմնական կառույցի հաշվարկային սխեմային, ապա այն ընտրված է կենտրոնական առանցքների նկատմամբ սիմետրիկ, հավասար կոշտություններով եւ զանգվածներ ունեցող շրջանակակապային հիմնակմախքով։ Նման կոնստրուկտիվ սխեման կառույցների երկրաշարժակայունության հիմնական սկզբունքն է։ 1997 թ. մայիսի 20-ի ինստիտուտի տեխնիկական խորհրդում, որին մասնակցում էին Հայաստանի Հանրապետության այլ կազմակերպություններից մի շարք ճանաչված փորձառու մասնագետներ, հավանություն տրվեց ընտրված հաշվարկային սխեմային, կոնստրուկտիվ լուծումներին։ Նշվեց, որ նախագիծը լիովին բավարարում է գործող շինարարության նորմերի եւ կանոնների պահանջներին։

Զարմանալի է, թե ինչպես պարոն Մ. Մելքումյանի նման գիտնականը առանց ծանոթանալու նախագծին, նրա վերջնական հաշվարկների արդյունքներին, կարող էր հարցականներով հանդես գալ ի լուր բոլորի։ Եվ եթե պարոն պրոֆեսորը իսկապես անհանգստանում է կառույցի վիճակով, երեւի ճիշտ կլիներ բոլոր մտահոգությունները, հայտնաբերած թերությունները ուղղակիորեն հայտներ հեղինակին գործի, որի համար երախտապարտ կլինեինք, այլ ոչ թե մտահոգությունը դարձներ անվստահություն սերմանող [illegible] ություն։

Ա. ՇԱԲԱԶՅԱՆ,
տեխնիկական խորհրդի
ճարտարագիտական
սեկցիայի նախագահ

ԿՈՐՈՒՍՏ

Նա մնաց միշտ դեռատի

Լուսինե Զաքարյանը 60 տարեկան է, չի սազում, չի պատկերացվում։ Չէր սազում նաեւ 55 տարեկանը, երբ դեռ ապրում էր։ Չէր սազում 50-ը, 40-ը, 30-ը։ Մեզ համար նա միշտ դեռատի աղջիկ էր, եւ ասես հենց նրա մասին

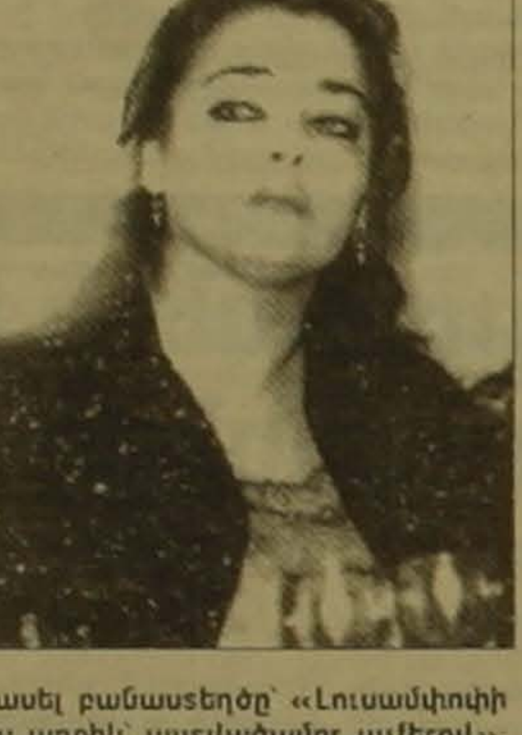

էր ասել բանաստեղծը՝ «Լուսամփոփի պես աղջիկ՝ աստվածամոր աչքերով»։ «Աստվածամոր աչքերով» ասելը քիչ էր թվում Լուսինեի համար։ Թվում էր, եթե աստվածամայրը թախծեր՝ պիտի թախծեր Լուսինեի՝ նման, եթե ժպտար՝ պիտի ժպտար Լուսինեի՝ նման, եթե երգեր՝ պիտի երգեր Լուսինեի՝ նման։

Լուսինե Զաքարյանը երգչուհի չէր բառիս ընդունված իմաստով, կոնսերվատորիա ավարտած, ձայնը մշակած, նոտաները անգիր արած երգչուհի։ Նրա ամեն ինչը աստվածատուր էր, անձեռակերտ։ Ասես իջել էր երկնքից ու հանկարծ հայտնվել երկիր մոլորակի վրա։ Հայտնվել էր, որպեսզի հասկանալի դարձնի բառարաններում ննջող «հոգեւոր» բառը, ընչավորի հոգեւոր երգը, հոգեւոր երաժշտությունը։ Երգում էր այնպես, ասես լռում էր, լռում էր այնպես, ասես երգում էր։ Երգում ու լռում էր աստվածայինի մասին, բարու ու լուսավորի մասին, երգում ու աղոթում էր, որ լինի բարձր, ներող, հավատավոր։

Առաքելություն ուներ ի վերուստ եւ կատարեց այդ առաքելությունը։ Կատարեց հանդարտ, նվիրումով, ժպիտով ու անաղմուկ մտավ ամեն մի տուն, ամենքի հոգու մեջ՝ վառելով այնտեղ իր ողոքիչ մոմը, ծխելով իր մաքուր, ազնվացնող խունկը, օծելով կարծր լեռներն ու անապատներն անասելի սիրով, մեղմությամբ։

Ահա թե ինչու նրա մահով մեր շուրջը օդի պակաս զգացվեց, կարծես ավելի սառցակալեց 92 թվականի ձմեռը, ավելի խտացավ խավարը բնակարաններում։ Նրա մահը դարձավ դուստր, քույր, մտերիմ կորցնելու վիշտ ու նաեւ դարձավ համընդհանուր, համազգային կորուստ։

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿՅԱՆ

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ

ԹՄՄ-ի Տիգրանյան դպրոցի շրջանավարտները՝ մրցանակակիրներ

Այս տարի 720 ուսանողներ մասնավոր եւ պետական դպրոցներից մասնակցել են Լոս Անջելեսում կազմակերպված գիտության տարբեր բնագավառների տարեկան հավաքին, որն ամենամեծն է իր տեսակի մեջ ամբողջ երկրում եւ որտեղ անվանի գիտնականներից ու ճարտարագետներից կազմված հեղինակավոր ժյուրին պարգեւներ է հանձնում շրջանավարտների ներկայացրած գիտական ծրագրերից ամենահաջողներին։ Դրանցից երեքը հետագայում կներկայացվեն Կալիֆոռնիայի եզրափակիչ հավաքին։ Հաղորդելով այս մասին «Արմինյըն միրոր սփեքթեյթըր» շաբաթաթերթը նշում է, որ այդ դժվարին մրցակցության մեջ ԱՄՆ-ի Թեքեյան Մշակութային միության Արշակ Տիգրանյան դպրոցի շրջանավարտները պատվավոր տեղեր են գրավել, ապացուցելով, որ հայկական դպրոցը հայ ուսուցիչների նվիրվածության եւ ջանասիրության շնորհիվ կարող է ասպարեզ դուրս գալ օտար դպրոցների հետ եւ հաղթող ճանաչվել։ Այսպես, դպրոցի 8-րդ դասարանի շրջանավարտ Համիկ Թադեւոսյանը արժանացել է ոսկե մեդալի համակարգչային ծրագրով ներկայացրած իր «Ֆիզիկական հատկությունների միջոցով ժայռերի եւ հանքային նյութերի հայտնաբերումը» թեմայի համար։ Վիկտորիա Ասլանյանի կիրառական ճարտարագիտության ծրագրով ներկայացրած թեման («Բեռնվածության եւ արտաքին պայմանների ազդեցությունը հեծաններով կամուրջների վրա») արժանացել է ոսկե մեդալի եւ երկու այլ մրցանակների, որոնցից մեկը Լոնդոն այցելելու ուղեգիր՝ նույն ծրագիրն այնտեղ ներկայացնելու համար։ Բուսաբանության բնագավառում Մարիամ Դանիելյանին է շնորհվել բրոնզե մեդալ «Բույսի հորմոնների ազդեցությունը արմատի եւ ցողունի աճի վրա» թեմայի համար։

«Մեր դպրոցի համեստ չափանիշների համար այս հաջողությունը մեծ ձեռքբերում է», ասել է Տիգրանյան դպրոցի տնօրեն Վարդգես Կուրույանը։

Հունիսյան հիշարժան օրացույց

Երեխաների պաշտպանության միջազգային օր (1. 6.)

Լուսինե Զաքարյան	(1. 6. 1937-31. 12. 1992) - երգչուհի, քնարական սոպրանո, 60-ամյակը։
«Մաճկալ» թերթը	(2. 6. 1922) - լույս ընծայման 75-ամյակը։
Երվանդ Ղազանչյան	(2. 6. 1937) - ռեժիսոր, 60-ամյակը։
Ջուզեպպե Գարիբալդի	(2. 6. 1807-1882) - Իտալիայի ազգային հերոս, 190-ամյակը։
Արաքսյա Գյուլզադյան	(5. 6. 1907-7. 10. 1980) - երգչուհի, 90-ամյակը։
Համբարձում Քեչեկ	(7. 6. 1872-1948) - գիտնական-վիրաբույժ, 125-ամյակը։
Արամ Մերանգուլյան	(8. 6. 1902-1967) - կոմպոզիտոր, 95-ամյակը։
Վահան Արծրունի	(10. 6. 1857-1947) - գիտնական-բժիշկ, 140-ամյակը։
Գուրգեն Գաբրիելյան	(11. 6. 1927) - բանաստեղծ, մանկավարժ, 70-ամյակը։
Սարգիս Խարազյան	(15. 6. 1922-1996) - բանաստեղծ, 75-ամյակը։
Պերճ Պռոշյան	(15. 6. 1837-1907) - գրող, 160-ամյակը։
Թադեւոս Հակոբյան	(15. 6. 1917-15. 10. 1989) - պատմաբան, աշխարհագրագետ, 80-ամյակը։
Աշոտ Հովհաննիսյան	(17. 6. 1887-30. 6. 1972) - պատմաբան, 110-ամյակը։
Սերգեյ Առուտչյան	(19. 6. 1912-27. 8. 1986) - նկարիչ, 85-ամյակը։
Արշակ Աբայան	(20. 6. 1877-1938) - գրող, թարգմանիչ, մանկավարժ 120-ամյակը։
Անահիտ Սահինյան	(20. 6. 1917) - գրող, 80-ամյակը։
Շահեն Մկրտչյան	(22. 6. 1937) - պատմաբան, 60-ամյակը։
Սարգիս Մուրադյան	(23. 6. 1927) - նկարիչ, 70-ամյակը։
Ստեփան Դեմուրյան	(24. 6. 1872-13. 1. 1934) - երգիչ, խմբավար, 125-ամյակը։
Հովհաննես Հիսարյան	(24. 6. 1827-9. 8. 1916) - գրող, խմբագիր, 170-ամյակը։
Նիկողայոս Հովհաննիսյան	(1877-1919) - դերասան, ռեժիսոր, 120-ամյակը։

Կազմեց
ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՒՆԱՆՅԱՆԸ

ԿԱՊԵՐ

Երիտասարդ ֆրանկոֆոնների ակումբ Երեւանում

Երեւի թե քչերը գիտեն, որ արդեն երկու տարի Երեւանում գործում է երիտասարդ ֆրանկոֆոնների ակումբը («CLEF»)։ Ինքը բառը նշանակում է բանալի, այսինքն դեպի Ֆրանսիա, ֆրանկոֆոնիա եւ Եվրոպա դուռ բացող բանալին։ Միաժամանակ դա հապավումն է Club des Etudiants Francophones. Ակումբը ստեղծվել է SPFA (Ֆրանսիայի բողոքական եկեղեցու եւ Հայաստանի միջեւ համերաշխություն) կազմակերպության աջակցությամբ եւ հովանավորությամբ եւ առայժմ տեղավորված է կազմակերպության գրասենյակում։ Ակումբն ունի 30-ից ավելի անդամ, որոնք Պետական համալսարանի եւ օտար լեզուների ինստիտուտի ուսանողներ են։ Բավական հարուստ գրադարանը, տեսա եւ լսասարքավորումները (ֆրանսիացիների նվերը ակումբին) հնարավորություն են ընձեռում հաղորդակցվելու ֆրանսիական մշակույթի հետ, բարձր տեղեկություններ ստանալու համաշխարհային նորույթների եւ ձեռքբերումների վերաբերյալ։ Ակումբն ունի հարուստ եւ աշխույժ ներքին կյանք. հետաքրքիր զեկուցումներ եւ զրույցներ զանազան պրոբլեմների եւ հարցերի քննարկում եւ [illegible]։

1996 թ. մարտ ամսից ի վեր ակումբը հրատարակում է իր սեփական թերթը ֆրանսերենով, սահմանափակ տպաքանակով, որն իր ընթերցողն ունի նաեւ Ֆրանսիայում։ Թերթը ամբողջությամբ պատրաստում են ուսանողները։ Սա նրանց համար եւս մի միջոց է գործնականում կիրառելու ֆրանսերենի իմացությունը եւ ստեղծագործական պոտենցիալը։ Հոդվածները ներկայացնում են հայ ժամանակակից արվեստը, ազգային տոները, ուսանողության խնդիրները։ Ուսանողները տպագրում են նաեւ իրենց բանաստեղծությունները եւ պատմվածքները։

Վերջերս Կինոյի տան փոքր դահլիճում ակումբի անդամները ֆրանսերեն լեզվով բեմադրեցին Սենտ-Էքզյուպերիի «Փոքրիկ իշխանը»։ Ներկայացմանը ներկա էին Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան Միշել Լեգրան, ռոմանագերմանական ֆակուլտետի դասախոսական կազմը եւ այլ անձինք։ Առաջիկայում նախատեսվում է նույն ներկայացման ցուցադրումը Գյումրիում եւ Ստեփանակերտում, քանի որ այս երկու քաղաքներում ակումբն ունի իր մասնաճյուղերը։ Ճիշտ է, Ստեփանակերտում ֆրանկոֆոնիան դեռ նոր նոր է կազմավորվում (անցկացվում են անվճար դասընթացներ բնակչության համար), սակայն երեւանցի բարեկամների աջակցությամբ այս գործընթացը պետք է որ բուռն ընթացք ստանա։

Ի. ՇԱՀՈՅԱՆ

Հայտարարություն

Ըստ Հայ եկեղեցու տոնացույցի, այսօր մայիսի 31-ին նշվում է Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի Վիրապից ելնելու տոնը, իսկ վաղը՝ հունիսի 1-ին Սուրբ Էջմիածնի տոնն է։ Այս կապակցությամբ Հայ քրիստոնեական մշակույթի «Մոմիկ» միությունը Հայաստանի Ազգային պատկերասրահում կազմակերպել է գեղանկարչական, գրաֆիկական եւ մանրանկարչական աշխատանքների ցուցահանդես, որի բացումը տեղի կունենա այսօր ժամը 13-ին։

ԱԶԳ

մարզական

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Աիդա Խալաթյան. Հայաստանում թենիս խաղալն ավելի մատչելի է, քան Ամերիկայում

Այս օրերին Երեւանում է գտնվում նախկինում հայ հայտնի թենիսիստուհի Աիդա Խալաթյանը: Ներկայումս նա բնակվում է Ամերիկայում եւ զբաղվում է մարզչությամբ: Սակայն վերջերս նա կրկին կորտ դուրս եկավ Հայաստանի հավաքականի կազմում Թուրքիայում, իսկ այնուհետեւ նվաճեց նաեւ Հայաստանի գավաթը: Նրա հետ հանդիպեցինք «Հրազդան» մարզահամալիրի թենիսի խաղահրապարակում:

– Աիդա, կարծես թե վերջին տարիներին ձեր անունը անհետացել է խոշոր մրցաշարերի մասնակիցների ցուցակից:

– Արդեն անցել եմ մարզչական աշխատանքի եւ գրեթե հեռացել մեծ սպորտից: Շուրջ 4 տարի բնակվում եմ ԱՄՆ-ում՝ ամուսնացած եմ, երեխա ունեմ եւ այդ պատճառով էլ դժվարացել է մասնակցությունս մրցումներին: Ի դեպ, վերջերս Հայաստանի հավաքականի կազմում մասնակցեցի Թուրքիայում կայացած միջազգային մրցաշարին:

– Ի՞նչ խոշոր մրցումների եք մասնակցել:

– ԽՍՀՄ հավաքականի կազմում հանդես եմ եկել աշխարհի եւ Եվրոպայի առաջնություններում: Ցավոք, չեմ մասնակցել «Մեծ սաղավարտի» որեւէ մրցաշարի: Փոխարենը 1987 թ. ԽՍՀՄ հավաքականում արժանացել եմ մինչեւ 18 տարեկանների աշխարհի առաջնության բրոնզե պարգեւին՝ Ֆրանսիայում:

– Ո՞րն է ձեր մասնակցած մրցաշարերից ամենահիշարժանը:

– Անշուշտ, անմոռանալի են ԽՍՀՄ գավաթի խաղարկությունները, որոնցում Հայաստանի կանանց հավաքականը 2 անգամ հաղթեց: Իսկ ամենատպավորիչը այստեղ՝ «Հրազդան» մարզահամալիրի կորտերում տարած հաղթանակն է Մոսկվայի հավաքականի նկատմամբ, որը միշտ էլ լավ համբավ է ունեցել ԽՍՀՄ-ում:

– Փաստորեն, Հայաստանի կանանց հավաքականը թույլ մրցակից չի եղել: Ո՞րն է, ձեր կարծիքով, ներկայիս թույլ ելույթների պատճառը:

– Երեւի ֆինանսական խնդիրները: Արհեստավարժ թենիսիստը պետք է ամբողջ տարին մասնակցի մրցումներին, հանդիպի իրենից ուժեղ, փորձառու մրցակիցների: Դա է աճի գրավականը, իսկ մեր աղջիկները նման հնարավորություն գրեթե չունեն եւ սա էլ արգելակում է նոր, տաղանդավոր թենիսիստուհիների ծնունդը: Մի խոսքով, ֆինանսների բացակայության հետեւանքը մրցափորձի պակասն է:

– Գաղտնիք չէ, որ Ամերիկայում հաճախ են լինում համաշխարհային թենիսի առաջին մեծության աստղերից շատերը: Նրանցից որեւէ մեկի հետ մտերի՞մ եք:

– Ոչ, քանի որ գրեթե բոլոր «աստղերը» բնակվում եւ մարզվում են Ֆլորիդայում, ուր թենիս խաղալու համար հիանալի պայմաններ կան: Ես ապրում եմ Նյու Յորքում: Սակայն, տարին մեկ անգամ՝ U.S. open-ի ընթացքում շփվում եմ շատերի հետ: Ընկերուհիներս նախկին ԽՍՀՄ հավաքականի խաղընկերներս են՝ Լարիսա Սավչենկոն (նախկին ուկրաինուհին, որն այժմ ամուսնացել է լատիշի հետ եւ հանդես գալով Նեյլանդ ազգանունով, ներկայացնում է Լատվիան), Նատաշա Զվերեւան, պատանի Աննա Կուռնիկովան, Լեյլա Մեսխին, որի հետ միշտ հանդես եմ եկել զուգախաղերում: Բավականին մոտ եմ նաեւ Եվգենի Կաֆելնիկովի, բնականաբար, Սարգիս Սարգսյանի հետ:

– Երբեւէ հանդիպե՞լ եք Անդրե Աղասուն:

– Այո: Աղասին գիտի եւ ընդունում է իր հայ լինելը, բայց հրապարակայնորեն երբեք չի հայտարարում դա: Ի դեպ, նա աջակցում է Սարգիս Սարգսյանին՝ իր տուն հրավիրում, մարզվում նրա հետ եւ նույնիսկ խաղում զուգախաղերում:

– Երբ հանդիպում եք ԽՍՀՄ հավաքականի ձեր խաղընկերներին, ինչի՞ մասին եք զրուցում:

– Ասեմ, որ թեեւ նրանցից շատերը հանդես են գալիս իրենց հանրապետությունների դրոշների ներքո, սակայն մշտապես բնակվում են Ամերիկայում: Հաճախ ենք իրար այցելում: Զրուցում ենք անցած-գնացած օրերի մասին, հիշում մրցումների մանրամասները: Իհարկե, հաճախ ենք «նոստալգիայի» զգացում ունենում, բայց առանց դրա չի լինի:

– Այժմ դուք մարզչությա՞մբ եք զբաղվում ԱՄՆ-ում: Ի՞նչ ասել է մարզիչ լինել Ամերիկայում:

– Այնտեղ դա այլ կերպ է ընդունվում, քան Հայաստանում: Ես կասեի, որ ամերիկյան աստղերի արհեստավարժությունը բխում է սիրողականությունից: Եթե դուք զրուցեք Սամփրասի, Չանգի, Աղասու եւ այլոց հետ, ապա նրանք բոլորն էլ կասեն, որ իրենց նպատակը չի եղել մեծ թենիսիստ դառնալ (միգուցե բասկետբոլիստ, ֆուտբոլիստ, բեյսբոլիստ, բայց ոչ թենիսիստ): Այնտեղ բոլորը խաղում են իրենց հաճույքի եւ առողջության համար, այնպես որ մարզչի պարտականությունների մեջ չի մտնում նրանց մոտ արհեստավարժության հիմքերի ստեղծումը: Այդ պատճառով ինձ համար ավելի դժվար է այնտեղ աշխատելը, քանզի միշտ սովոր եմ եղել անմնացորդ տրվել մարզումներին եւ նույնը պահանջել եմ սաներիցս:

– Բայց չէ՞ որ ամերիկացիները գիտակցում են, որ լավ թենիսիստ լինելով՝ կարող են հսկայական կարողություն ստեղծել:

– Այո, նրանք լավ գիտեն յուրաքանչյուր ցենտի արժեքը եւ հենց այստեղից էլ բխում է ամեն ինչ: Նախ մարզիչ վարձելը այնտեղ շատ թանկ հաճույք է (կոնկրետ ես մեկ ժամվա համար վերցնում եմ 65 դոլար), իսկ եթե ինքդ խաղաս, պետք է վճարես 45 դոլար խաղադաշտի համար: Շարքային ամերիկացին երկար կմտածի վճարելուց առաջ: Այս առումով մեզ մոտ ավելի նպաստավոր են պայմանները, երեխան կարող է ավելի մատչելի գներով հաճախել մարզումների, միշտ լինելով ուշադիր մասնագետների հսկողության ներքո:

– Ձեր աշակերտների մեջ կա՞ն հեռանկարային մարզուհիներ:

– Այո, կան ռուս 2 աղջիկներ, որոնք կարող են հետագայում բարձր արդյունքների հասնել, առաջին հերթին ռուսական բնավորության՝ աշխատասիրության եւ անմնացորդ նվիրվելու շնորհիվ: Անունները: Երկվորյակներ են Լենա եւ Լարիսա Գորբունովաները: Ամերիկացիներից առայժմ նրանց մակարդակի երեխաներ չկան, քանի որ նրանք արհեստավարժ դառնալու նպատակ չեն հետապնդում: Այժմ Ամերիկայում մեծ վերելք է ապրում գործարարությունը եւ գրեթե բոլոր երեխաները երազում են ուսում ստանալ ու դառնալ գործարար մարդ: Այդ պատճառով էլ գլխավոր նպատակը քոլեջում լավ սովորելն է, իսկ սպորտը՝ միայն հաճույքի համար:

– Ինչպիսի՞ կորտերում եք անցկացնում մարզումները:

– Գիտեք, ես միշտ ինձ համարել եմ «հողի» խաղացող: Հողածածկ կորտերը ավելի դանդաղ են եւ այստեղ ավելի հաճելի է խաղալը: Իսկ Ամերիկայում հիմնականում ասֆալտապատ արագ կորտեր են: Ստիպված եմ ընտելանալ:

– Ապագայի ի՞նչ ծրագրեր ունեք կապված մարզչության հետ:

– Այժմ Մոսկվայից առաջարկում են, որ վերցնեմ 14–15 տարեկան հեռանկարային երեխաների եւ մտցնեմ մեծ սպորտի աշխարհ: Բայց առայժմ հապաղում եմ արհեստավարժ մարզչական գործունեության անցնելու, քանզի առայժմ ժամանակիս մեծ մասը նվիրել եմ ընտանիքիս: Առաջարկներ եմ ստացել նաեւ Հայաստանից: Բայց դա ապագայի հարց է:

– Հետեւո՞ւմ եք այժմ ընթացող Ֆրանսիայի բաց առաջնության խաղերին եւ ո՞ւմ եք համարում հաղթողի հավակնորդ:

– Այստեղ բավականին դժվար է դիտել խաղերը, քանի որ դրանք ցույց չեն տալիս: Իմ կարծիքով, առավել մեծ հնարավորություններ ունի Մարտինա Հինգիսը: Շատ տաղանդավոր աղջիկ է: Նրա խաղերին հետեւել եմ, երբ մի քանի տարի առաջ 12–13 տարեկանում մասնակցում էր U.S. open-ին: Այն ժամանակ արդեն բոլորը նրան մեծ ապագա էին գուշակում: Շատերի կարծիքով, նա գնդակի թռիչքի ուղղությունը գուշակելու բնատուր տաղանդ ունի, բավականին արագաշարժ եւ թեթեւ խաղացող է: Ինձ շատ է դուր գալիս նրա խաղը: Վախենում եմ, սակայն, որ շատ վաղ հասակում հասնելով համաշխարհային թենիսի գագաթին, աստղային գլխապտույտ ունենա եւ արագ զիջի դիրքերը: Դա մեծ կորուստ կլինի թենիսի համար:

– Հայ աղջիկները հաջողության հասնելու բնատուր նախադրյալներ ունե՞ն:

– Հայ աղջիկները բավականին ուժեղ են, նրանց մարմնի կառուցվածքն էլ համապատասխանում է ժամանակակից թենիսի պահանջներին: Կարծում եմ, ապագայում այս գործոնը իր դերը կխաղա եւ համապատասխան պայմանների դեպքում մենք էլ լավ թենիսիստուհիներ կունենանք:

Հարցազրույցը վարեց
ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆԸ

ԱԻԴԱ ԽԱԼԱԹՅԱՆ
Ծնվել է 1967 թ. մայիսի 8-ին: Թենիսով զբաղվում է 10 տարեկանից: Առաջին մարզիչն է Կարեն Կյուրեղյանը: 6-րդ դասարանից ընդգրկվել է ԽՍՀՄ պատանեկան հավաքականում: 16 տարեկանում դարձել է ԽՍՀՄ պատանեկան առաջնության չեմպիոնուհի: 18 տարեկանում 4-րդ տեղն է գրավել ԽՍՀՄ մեծահասակների առաջնությունում: Այդ տարիից էլ մասնակցել է միջազգային մրցաշարերի: Մոտ 30 անգամ հաղթել է միջին դրամական հիմնադրամով մրցումներում: Մինչեւ 18 տարեկանների Եվրոպայի առաջնության 3-րդ մրցանակակիր է (ԽՍՀՄ հավաքականի կազմում): 1993 թվականին արժանացել է միջազգային կարգի սպորտի վարպետի կոչման:

ՏԱՐԵԼԻՑ

Հրանտ Շահինյան. Զերծ աստղային հիվանդությունից

Հրանտ Շահինյանը չափազանց ինքնատիպ եւ մաքուր մի անձնավորություն, նախ եւ առաջ Մարդ էր եւ նոր միայն Մարզիկ: Եվ որչափ անգնահատելի է նրա մարզական նվաճումների հանրագումարը, պատկերացրեք, որ տասնապատիկ բարձր էին Հրանտ Շահինյանի մարդկային հատկանիշները: Կենցաղում վերին աստիճանի ազնիվ եւ համեստ, նա միշտ զերծ մնաց աստղային հիվանդություն կոչվածից, անգամ չփորձելով իր համար օգտագործել այնպիսի հնարավորություններ, որոնք, մեղմ ասած, գայթակղիչ էին: Նա տարբերվում էր նաեւ իր անկեղծ հայերենով եւ ներկայանալու ու ներկայացնելու շնորհքով: Ծեծված խոսք է, սակայն, իրոք շատ-շատերը սովորելու շատ բան ունեն Հրանտ Շահինյանից: Ի դեպ, այնքան էլ հեշտ բան չէ, քանզի դրա համար անհրաժեշտ է ոչ միայն դառնալ աշխարհի թիվ մեկ մարզիկ, այլ նաեւ թիվ մեկ մարդ:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

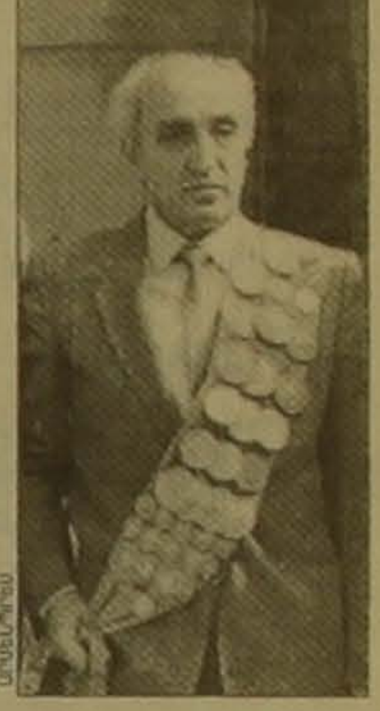

ՇԱԽՄԱՏ

Հաշտություն Պոլգարի հետ

Ավարտին է մոտենում Իսպանիայի մայրաքաղաքում անցկացվող շախմատի խոշոր միջազգային մրցաշարը: Յոթերորդ տուրում Վլադիմիր Հակոբյանը սեւերով ոչ-ոքի խաղաց Յուդիթ Պոլգարի հետ: Միավորը կիսեցին նաեւ Վեսելին Թոփալովն ու Միգել Իլեսկասը: Ալեքսանդր Բելյավսկին հաղթեց Պաբլո Սան Սեգունդոյին, Ալեքսեյ Շիրովը՝ Վալերի Սալովին, Նայջել Շորթը՝ Ջերոեն Պիկետին:

Վերջին երկու տուրում Հակոբյանը նախ սպիտակներով կհանդիպի աղյուսակը եզրափակող Սան Սեգունդոյի, ապա սեւերով միանձնյա առաջատար Թոփալովի հետ: Իսկ առայժմ մասնակիցները դասավորվել են հետեւյալ հերթականությամբ.

1.	Թոփալով (Բուլղարիա)	5.5
2-3.	Բելյավսկի (Սլովենիա)	4.5
	Շիրով (Իսպանիա)	4.5
4-6.	Հակոբյան (Հայաստան)	4
	Շորթ (Անգլիա)	4
	Իլեսկաս (Իսպանիա)	4
7-8.	Սալով (Ռուսաստան)	3
	Պոլգար (Հունգարիա)	3
9.	Պիկետ (Հոլանդիա)	1.5
10.	Սան Սեգունդո (Իսպանիա)	1

Գ. Հ.

ԿՍՏՈՎՈ

Վալերի Մաղոյանը 3-րդ տեղը գրավեց սամբոյի աշխարհի գավաթի խաղարկությունում

Ռուսաստանի Նիժնի Նովգորոդի մարզի Կստովո քաղաքում ավարտված սամբո-ըմբշամարտի աշխարհի գավաթի թիմային-անհատական խաղարկությանը մասնակցեցին նաեւ Հայաստանի 5 պատվիրակներ: Առավել հաջող անցկացրեց գոտեմարտերը երեւանցի Վալերի Մաղոյանը (62 կգ), որը տանելով 3 հաղթանակ գրավեց 3-րդ տեղը: Հիշեցնենք, որ թիմային պայքարում հաղթել էր Ռուսաստանի հավաքականը, որը եզրափակիչում առավելության էր հասել Վրաստանի թիմի նկատմամբ: Սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից [illegible] սամբիստների մասնակցությունը ապահովել էր Իժեւսկի հայկական համայնքը: Մրցումների ավարտից հետո մասնակիցները 1 րոպե լռությամբ հարգեցին սամբոյի վաղամեռիկ մասնագետ, Հայաստանի վաստակավոր մարզիչ, միջազգային կարգի սպորտի վարպետ Մարկոս Շիրինյանի հիշատակը: Ավելացնենք, որ մրցաշարի գլխավոր մրցավարի տեղակալ, միջազգային բարձրակարգ մրցավար Էդուարդ Ասլանյանը լավ մրցավարության համար պարգեւատրվեց հատուկ մրցանակով:

«Լիվերպուլ» մարզակումբի ֆուտբոլիստներն այցելեցին Գյումրի

ԳՅՈՒՄՐԻ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Քրիստոնեական միջազգային մշակութային ծառայության նախաձեռնությամբ Հայաստանում գտնվող անգլիական «Լիվերպուլ» մարզական ակումբի ներկայացուցիչները բարեգործական այցով ժամանեցին Գյումրի: Ինչպես նշեցին ակումբականները լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ, իրենք երկյուղածությամբ ու մեծագույն հարգանքով են ոտք դնում Գյումրիի հողին, քանի որ այստեղ ապրում են դժվարությունները դիմագրավելու ուժ եւ արիություն ունեցող մարդիկ, որոնք, շատ դեպքերում օրեւան չունենալով, կառուցել են մարզադաշտ մտահոգվելով երիտասարդության ու մանուկների առողջության պահպանումով: Գյումրիի քաղաքապետ Միքայել Վարդանյանի հետ հանդիպումից հետո Լիվերպուլի ֆուտբոլիստները երկու փուլով ուսումնամարզական հավաք կազմակերպեցին դպրոցահասակ ֆուտբոլիստների հետ, նրանց սովորեցնելով անգլիական ֆուտբոլի գաղտնիքները, նրանց նվիրեցին մարզահագուստներ ու գնդակներ: Երեկոյան «Շիրակ» ակումբի ֆուտբոլիստներն ընկերական հանդիպում անցկացրին անգլիացի գործընկերների հետ:

Հայ բռնցքամարտիկները դեռ հույս ունեն

Աբենրում կայացած բռնցքամարտի 1998 թ. Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցաշարին մասնակցեցին 4 հայ բռնցքամարտիկներ, տեղեկացանք սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից: Նրանք տարան մեկական հաղթանակ, իսկ այնուհետեւ պարտվեցին եւ դուրս մնացին հետագա պայքարից: Հիշեցնենք, որ վերջերս Ռումինիայի Կոստանցա քաղաքում տեղի ունեցած նմանատիպ մրցաշարում գրավելով 3-րդ տեղը, հինգ աշխարհամասի առաջնության եզրափակիչ փուլի ուղեգիր էր նվաճել Սերգեյ Հակոբյանը (67 կգ): Ավելացնենք, որ մեր բռնցքամարտիկները դեռ չեն կորցրել Եվրոպայի առաջնությանը մասնակցելու հնարավորությունը: Ուղեգիր նվաճելու համար նրանց հարկավոր է հաջող հանդես գալ հունիսին Լիվերպուլում (Անգլիա) եւ սեպտեմբերին Տամպերեյում (Ֆինլանդիա) կայանալիք միջազգային մրցաշարերում:

ԿԵՐԱՄԻԿԱ

մասնագիտացված խանութ-սրահը

առաջարկում է

իտալական, իսպանական, բարձրակարգ հատակի, պատերի և արտաքին երեսպատման կերամիկական սալիկների լավագույն տեսականին:

Լավագույն որակ, մատչելի գներ, մասնագիտական սպասարկում, անվճար տեղափոխում:

Հասցեն՝ Չարենցի 7. հեռ. 58-63-58, ֆաքս 55-74-34

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Գրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

երկհարկանի տուն առանց ներքին հարդարանքի Նոր Արեշ 31 փողոցում:

Հեռ. 45-59-99, 58-18-41

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կխնամեմ երեխա 10 ամսականից բարձր տարիքի:

Հեռ.՝ 24-88-56, 22-69-30

ԲՐԱԶԻՈՆ ԱԳՐՈ ՍԵՐՎԻՍ

Աբովյան 11

Էկզոտիկ բույսեր և թփեր, բաղարային բույսերից կոմպոզիցիաներ, գիտուսային բույսեր, սերմեր, սոխուկներ, պարարտանյութեր, բունաքիմիկատներ, աշխատանքային գործիքներ, սրսկիչներ, արտահագուստ:

Ամեն ինչ ձեր տարածքի ներքին և արտաքին կանաչապատման համար:

ԱՅԻՆՏՈՒՐ

«Հայինտուր» պետական ձեռնարկությունը (նախկին «Ինտուրիստ») կազմակերպում է Ձեզ համար 14-օրյա հանգիստ **Անթալիայում՝ Միջերկրական ծովի** ափին:

Ուղիղ չարտերային չվերթ Երևան-Անթալիա-Երևան:

Առաջին չվերթը **հունիսի 8-ին, տևողությունը՝ 14 օրը մեկ**:

Առաջարկում ենք 3,4,5 աստղանի, ծովափին մոտ գտնվող, հարմարավետ հյուրանոցներ՝ օրը երկու անգամ սնունդով:

Ցանկացողները կարող են տեղավորվել **«Կախարդական կյանք»**-հյուրանոցային համալիրում, որը Ձեզ սպասում է, իրոք, հեքիաթային հանգիստ: Ձեր տրամադրության տակ կլինեն 5 ռեստորան, բազմաթիվ բարեր, դիսկոտեկներ, սաունա, թուրքական բաղնիք, մարզական համալիրներ, լողավազաններ:

__Վճարելով ուղեգրի արժեքը,__ դուք կօգտվեք վերը նշված ծառայություններից անվճար և առանց սահմանափակումների ուտելիք և զանազան խմիչքներ՝ վիսկի, ջին, գինի, գարեջուր և այլն:

Շտապեք ապահովել Ձեզ համար տեղեր, քանի որ դրանց քանակը սահմանափակ է:

Սպասում ենք Ձեզ.

Մեր հասցեն՝ ք. Երևան 375010
Փավստոս Բուզանդի թիվ 1
հեռ. 56-40-62, 58-22-82, 58-11-23

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը դիմումներ է ընդունում [illegible] ՀԱՀ-ի ընդունելության [illegible]

[illegible] **Համեմատական սահմանադրական իրավունքի** [illegible] **Միջազգային գործարարության իրավունքի** [illegible]

Դիմորդները պետք է ունենան **իրավաբանական բարձրագույն կրթություն և անգլերեն լեզվի մասնակի իմացություն**: [illegible]

[illegible] ԱՄՆ 10 դոլարին համարժեք դրամ, [illegible] **1997 թ. հուլիսի 23-ը** [illegible]

Բոլոր դիմորդները **1997 թ. հուլիսի 25-ին** կհանձնեն անգլերեն լեզվի [illegible] TOEFL [illegible] 550 [illegible] 1997 թ. [illegible] 1998 թ. [illegible] ԱՄՆ 300 դոլարին համարժեք դրամ: [illegible] 1997 թ. հուլիսի [illegible] ՀԱՀ-ում:

[illegible]

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ: Հասցեն՝ Մարշալ Բաղրամյան 40, առաջին հարկ, 19 սենյակ, հեռախոս 2716-29:

[illegible]

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հատուկ դասընթացների բաժինը

հրավիրում է

«Արևմտյան կառավարման ներածություն»

քննայով դասընթացին

Դասընթացի օրերին կքննարկվեն մի քանի եվրոպական գործոններ, որոնք ներկա փոփոխվող միջավայրում կարող են անհատներին օգնել կառավարելու աշխատավայրում: Դա հիմք կծառայի նրանց համար, ովքեր ցանկանում են զարգացնել կառավարման իրենց ունակությունները, քանի որ ուսուցության կենտրոնում լինելու են մասնավոր և հանրային հաստատությունների տնօրենները, ծրագրի ղեկավարները, կառավարիչները և դասասուներին հաճախակի հանդիպող ամենօրյա գործնական խնդիրները: Դասընթացը մասնավորապես կընդգրկի հետևյալ թեմաները

- Արևմտյան կառավարման բնույթը և կանխարգելանսես կառավարման փարագծերը
- Պլանավորումը և ռազմավարությունը տարբերակ միջավայրում
- Որոշումներ կայացնելու և հանձնառություններ տալու հմտություններ
- Վերահսկողության ռազմավարությունը և մեթոդները
- Աշխատողների շահագրգռումը աշխատանքի նկատմամբ
- Մարդկանց հետ հաղորդակցվելու և նրանց լսելու հմտությունները
- Արդյունավետ ղեկավարման ոճերը
- Ժամանակի ճիշտ օգտագործումը և գործարարության բարոյագիտությունը

- Դասընթացը կվարի Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի դասախոս Մայլ Քոնրադը
- Սկիզբը ս. թ. հունիսի 3 - հուլիսի 4 (5 շաբաթ, շաբաթական 4 ժամ)
- Օրերը երեքշաբթի և ուրբաթ, ժամը 9:00-ից մինչև 10:50
- Դասախոսությունները կընթանան անգլերեն լեզվով համաժամանակյա հայերեն թարգմանությամբ
- Գրանցումը և վճարումը տեղի կունենա ՀԱՀ-ի 19 ա սենյակում, մինչև մայիսի 30-ը
- Դասընթացին կարող են մասնակցել միայն առաջին 30 գրանցվածները
- Վարձը 45 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 27-16-58

Լոտոհոլ

վիճակախաղի **22** խաղարկության արդյունքները ըստ տարբերակների

1	2	3	4	5
23	17	29	00	10

«ԼՈՏՈՀՈԼԸ» ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ՁԵԶ

Լենինգրադյան 48, ստորգետնյա կրպակներ, Հեռ. 39-11-23, 39-14-81

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, Դեմիրճյան 17 շենք:

Հեռ.՝ 523056

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած 4 սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք 300 քառ. մետր՝ ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Ջրաշաս 68 (ԳԱ հետևի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան (ընդհ. մակ. 95 քմ, բնակ. մակ. 65 քմ) քարե շենքի 4-րդ հարկում: Ունի վերնահարկ (45 քմ): Ընդհ. մակ. 140 քմ է: Գտնվում է Աշտարակյան խճուղու հիվանդանոցի մոտ:

Հեռ.՝ 581841, 342586

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայրենական և արտասահմանյան կենցաղային էլեկտրական սարքավորումների նորոգում

Գյուլբենկյան (Կոմսոմոլի) 41

Հեռ. 22-22-37

«ԱՅԱՔՍ»

![AJAX]

ՍՊ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ՁԵԶ

Հունիսի 15-22-ը այցելել

ԻՏԱԼԻԱ (ՌԻՄԻՆԻ)

- Տեղավորումը 4-աստղանի հյուրանոցում
- Սնունդը օրը 2 անգամ
- Էքսկուրսիոն ծրագիր՝ Հռոմ, Վենետիկ, Սան Մարինո
- Մեծածախ առևտրի բազաների այցելություն
- Անվճար փոխադրվում է 30 կգ ուղեբեռ
- Հավելյալ քաշի տեղափոխումը 1 կգ - 3 դոլարի համարժեք դրամով

Հունիսի 20-28-ը

ԹՈՒՆԻՍ - Ք. ՍՈՒՍ

- Միջերկրական ծովի ափին գտնվող համաշխարհային հանգստավայր
- Տեղավորումը 4 աստղանի RIAD PALMS շքեղ հյուրանոցում
- Սնունդը օրը 2 անգամ

Հունիսի 30-ից հուլիսի 9-ը

ԴՐԱԽՏԱՅԻՆ ՄԱԼԴԻՎՅԱՆ ԿՂԶԻՆԵՐ

- Տեղավորումը 5 աստղանի PARADISE ISLAND DELUXE հյուրանոցային համալիրում
- Սնունդը օրը 3 անգամ

Ուշադրություն: Հունիս ամսից Երևան-Լառնակա չվերթը տեղի կունենա ամեն շաբաթ:

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ Փ. 43/ա ՀԵՌ. 538845, 531573

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ: ԶԱՆԳԱՀԱՐԵՔ ՄԵԶ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ 589167, 581351

Երևան 23, Արշակունյաց 2 ... Պատվեր 589 ... Տպաքանակը 3000 ... 30. 05. 1997 ... Գինը 100 դրամ